הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר קורבנות

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שגגות

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות שגגות

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-שגגות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ב 7
הלכה ו 8
הלכה ח 8
הלכה י 12
הלכה טו 13
פרק ג 14
הלכה ג 14
הלכה ז 15
הלכה ח 15
הלכה ט 17
הלכה י 17
פרק ד 17
הלכה א 17
הלכה ב 18
הלכה ה 18
פרק ה 19
הלכה ה 19
הלכה ו 20
פרק ו 21
הלכה א 21
הלכה ג 21
הלכה ט 23
הלכה י 26
פרק ז 27
הלכה א 27
הלכה ב 27
הלכה ג 27
הלכה ו 28
הלכה ח 28
הלכה י 30
הלכה יב 31
פרק ח 31
הלכה ב 31
הלכה ג 33
הלכה ד 35
הלכה ו 35
פרק ט 36
הלכה ג 36
הלכה ד 38
הלכה ו 38
הלכה ז 40
הלכה ט 40
פרק י 40
הלכה ה 40
הלכה ו 40
הלכה ז 41
הלכה ח 43
הלכה י 43
הלכה יג 43
פרק יא 44
הלכה א 44
הלכה ב 45
הלכה ד 46
הלכה ח 46
הלכה ט 48
פרק יב 48
הלכה א 48

הלכה ב 50
פרק יג 51
הלכה א 51
הלכה ב 53
הלכה ד 53
הלכה ה 56
פרק יד 56
הלכה ב 56
הלכה ד 57
פרק טו 58
הלכה ג 58
הלכה ד 58
הלכה ה 58
הלכה ז 59
הלכה י 59

פרק א

הלכה ב

מגדף וכו'. בריש כריתות תניא מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן דברי ר"ע וכו' ומפרש התם דרבנן פליגי עליה דסבירא להו דאינו מביא קרבן דמגדף דכתיב בקרא והנפש אשר תעשה ביד רמה וכו' ונכרת דכתיב גבי קרבן אדלעיל מיניה כתיב כי תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לאו היינו מברך את השם אלא עובד ע"א הוא דעבד מעשה אבל מברך את השם לא כתיב במקום קרבן ולכך אינו חייב קרבן וכיון דרבינו ז"ל פסק כאן דמברך את השם פטור מפני שאין בו מעשה א"כ היה לו לפסוק דמגדף דקרא היינו עובד ע"א כרבנן וא"כ קשה דהוא ז"ל פסק פ"ב מהל' ע"א דמגדף דקרא הוי מברך את השם וכן משמע שקרא למברך את השם מגדף אם כן היכי מזכי שטרא לבי תרי. וי"ל דרבינו ז"ל פוסק דהוי מברך את השם משום דשם הביאו ברייתא דפליגי ר"א בן עזריה וחכמים וחכמים סוברים דהוא מברך את השם וראוי לפסוק כרבנן ומהך טעמא פסק רבינו ז"ל בהל' קרבן פסח פ"ב דמי ששגג ולא הקריב בפסח ראשון ולא הזיד בפסח שני דחייב כרת משום דבפ' מי שהיה טמא אמרו דרבי ס"ל דמגדף הוא מברך את השם כרבנן ונסתלקה השגת הר"א ז"ל אשר השיג שם וכן פירש שם הרב בעל כ"מ ז"ל ומ"מ פסק כחכמים דאמרי פטור מגדף מקרבן משום דהוי רבים לגבי דר"ע וסובר דלאו הא בהא תליא דאפילו נאמר דמגדף היינו מברך את השם אין ראוי לחייבו קרבן משום דכתיב במקום קרבן והכי משמע קצת בריש כריתות (דף ג') דאמרו שם מגדף איצטריך ליה הואיל וכתיבא כרת במקום קרבן אימא מודה ליה לר"ע קמ"ל משמע דהשמיענו דבלאו טעמא הוי הא דכתיבא במקום קרבן אע"פ שיש לדחות ורבנן דאמרו באידך ברייתא שהבאתי שם (דף ה') מי סברת מגדף היינו מברך את השם הוא מפני שהם סוברים ורוצים להקשות לר"ע אפי' שיודו לו דמשום דכתיב במקום קרבן חייב קרבן אבל האמת שאין זה מוכרח:

הלכה ד

ואלו הן הבא על וכו'. בפ"ק דכריתות תנן הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה הבהמה עליה הבא על אשה ובתה ואשת איש הבא על אחותו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל אשת אחי אמו ועל הנדה וכו' ורבינו ז"ל מני טובא דלא מני במתני' ונראה טעמו משום דבמשנה לא מני אלא שם אחד כדאמרו בגמ' שם שבת קתני שם ע"א קתני וכן

אמרו שם והאיכא בת אשה ובת בתה ובת בנה ולא קתני אלא שם אשה ובתה קתני ע"כ. ורבינו מני כולהו בפרטן דבכלל אשה ובתה דמני במתני' איתנהו להנהו דמני רבינו ז"ל אם אשתו ואם אמה דאע"ג דבקצת ספרים איתא אם אמו הוא שיבוש דאם אמו מד"ס כדכתב רבינו ז"ל בפ"א מהל' אישות אלא אם אמה של אשתו היא דהיינו אם חותנתו ואם אביה ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בנה ובת בתה כל זה בכלל אשה ובתה דמני במתני' וכן פירש"י ז"ל שם דכולהו שם אשה ובתה הוא ואחד דמני רבינו בהדיא תני לה במתני' וכן אחותו אבל מה שמנה בתרתי אחותו אחת אחותו ואחת אחותו בת אשת אביו קשה דאי טעמא משום מ"ש בפ"ב מהלכות איסורי ביאה הבא על אחותו שהיא בת נשואת אביו חייב שתים אחת משום אחותו ואחת משום ערות בת אשת אביך גם בבתו יכול למנות שתים בתו מאנוסתו ובתו מנשואתו וכ"כ שם רבינו הבא על בתו מנשואתו חייב שתים משום בתו ומשום ערות אשה ובתה וכן באמו אם אמו בזנות חייב אחת ואם היא אשת אביו חייב שתים וכדאמר שם ג"כ רבינו על אמו שהיא אשת אביו חייב שתים ומאי שנא דבאחותו מני לה תרתי טפי מבאינך וצ"ע. אבל סמ"ג בעשין ריי"ג לא מנה אלא מ"ב ולא מנה באחותו אלא חדא ונראה טעמו כדכתיבנא דלדידיה ניחא מה שהקשינו:

ואחות אביו וכו'. היא מפורשת במשנה וכן אשת אחיו ואשת איש ונדה וזכור והבא על הבהמה ואשה המביאה עליה את הבהמה כלם מפורשות במשנה וכן אחות אמו ואחות אשתו ואשת אביו ואשת אבי אביו ואשת בנו אבל אשת אחי אמו מני שם במשנה ולא ידעתי למה לא מנאה רבינו ז"ל:

הבא על אביו והבא על אחי אביו וכו'. לא מני להו במשנה ואיתנהו בפרק ארבע מיתות (דף נ"ד) עובד אלילים הבא על אביו חייב שתים הבא על אחי אביו חייב שתים וכתבו רבינו ז"ל לקמן בפ"ד ובתוס' אמרו שם דבירושלמי מקשה דאמאי לא מני להו במתני' בל"ו כריתות ותירצו דשם זכור אחד הוא:

הבא על הזכור והביא זכור עליו וכן הבא על הבהמה והביא בהמה עליו בהעלם אחת. פסק רבינו דאינו חייב אלא אחת כר"ע ולכך לא מנאן כאן דלר' ישמעאל דאמר הבא על הזכור והביא זכור עליו חייב שתים מנינן להו בתרתי כדאמרינן התם בגמ':

בעל ידעוני במעשה וכו'. וא"ת התם תנן בעל אוב ושואל בגמרא אמאי לא תני ידעוני ותירץ ריש לקיש משום שאין בו מעשה והא איכא בעל ידעוני במעשה כדכתב רבינו ז"ל ואמאי לא תני ליה. וי"ל דסתמיה הוי בלא מעשה ולא דמי לאוב דסתמיה הוי במעשה

וכן עובד ע"ז אע"ג דאיכא בלא מעשה כגון קבלו באלוה דפטור כדכתב רבינו ז"ל מ"מ סתמו במעשה:

המעלה קרבן חוץ לעזרה וכו'. תימה דאמאי לא מני רבינו ז"ל המעלה איברי פנים בחוץ ואיברי חוץ בחוץ בתרתי דשם הקשה רב ביבי קושיא זו והקשו שם ונישני שם העלאה אחד הוא ותירצו דמ"מ כיון דלא מני להו בדוכתא אחריתי הוה ליה למימנינהו ורבינו דלא מני שמות דהא אשה ובתה מני כל פרטיה ולא איכפת ליה דכולהו הוי שם אשה ובתה וכן אינך א"כ אמאי לא מני הני נמי בתרתי אע"ג דכבר כתב הדין בהלכות פסולי המוקדשין מ"מ הוה ליה למימנינהו הכא כי היכי דמני אינך שכתב הדין במקומות אחרים כיון דבגמרא משמע לכולי עלמא דאי לא מנינן שמות ראוי למנותם ואולי כיון דלרב ביבי קשיא ליה אמאי לא מני לה מתניתין אע"ג דהיה ראוי למנותה ומ"מ המשנה לא מנאה ודאי דלאיזו סבה הוא ולכך לא מנאה רבינו ז"ל וכל אינך דמני רבינו ז"ל מפורשות הם במשנה שם:

פרק ב

הלכה א

כגון שהוציא חפץ מרשות לרשות וכו'. קשה דלישמעינן רבותא אפי' זורק נמי דבשבת פרק הזורק משמע דיש חילוק בין זורק למעביר דדוקא מעביר שהיה בידו לעמוד במקום שנזכר פטור אבל זורק לא מיפטר בזכירה ובמסקנא אסיקו שם דאפי' זורק וא"כ איך לא כתב רבינו ז"ל אלא מעביר דהיינו הוציא מרשות לרשות:

הלכה ב

עבר עבירה ויודע שהיא בל"ת וכו'. בפ' כלל גדול פלוגתא דר' יוחנן ור"ל ר"י אמר כיון דשגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו ור"ל אמר עד שישגוג בלאו וכרת אמר רבא מ"ט דר"ל א"ק אשר לא תעשינה בשגגה ואשם עד שישגוג בלאו וכרת שבה ור"י האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא מעם הארץ פרט למומר רשב"א אומר משום ר"ש אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו ע"כ. ובפ"ג דהוריות (דף י"א) איתא להך פלוגתא דר"ש ורבנן ואתיא בבא במסקנא הכא באוכל נבלה לתיאבון ונחלף לו בשומן קא מיפלגי מ"ס כיון דלתיאבון קא אכל במזיד מומר הוא ומ"ס כיון דאילו משכח היתרא לא אכיל דאיסורא לאו מזיד הוא ע"כ. נמצא דלר"ש אליבא דרבא מומר אוכל נבלה לתיאבון ואכל בשוגג חייב קרבן ולרבנן פטור. ורבינו בפ"ב מהל' מעשה הקרבנות נראה דפסק כרבנן אליבא

דהך אוקימתא דרבא שכתב שם כיצד כגון שהיה רגיל לאכול חלב בין להכעיס בין לתיאבון אין מקבלין ממנו לאותה עבירה ע"כ. והשתא תימה כיון דר"י אמרינן בפ' כלל גדול דסבר כר"ש והוא פסק כאן כר"י איך פסק כרבנן בפ"ג מהלכות מעשה הקרבנות וכמ"ש שם הרב כ"מ ז"ל. ונראה לומר בדוחק דהוא ספק כאוקימתא דרב המנונא דאמרו שם דלר"ש מומר על החלב אינו מומר על הדם ומפני כן כתב שם אבל אם היה מומר לשאר עבירות מקבלין ולרב המנונא אין חלוק בין להכעיס בין לתאבון אליבא דר"ש ולכך פסק דבין להכעיס בין לתאבון מביא קרבן אע"ג דרבא אמר שם בהפך לר"ש הוא פסק כרב המנונא דלר"ש אין חלוק בכך וטעמו דפסק כרב המנונא דבחולין (דף ה') הביא מחלוקת דר"ש ורבנן והביאו מימרא דרב המנונא ולא הזכירו מלתיה דרבא כלל משמע דהלכתא כרב המנונא. זה נ"ל בטעמו של רבינו ז"ל:

ששגגת קרבן אינה שגגה בעבירות אלו שחייבין עליהן כרת. כתב כן לאפוקי שבועת בטוי לשעבר שהיא בלאו ושגגת קרבן שם הוי שגגה כדכתב רבינו בהלכות שבועות ודלא כאביי דאמר דאפילו בשבועות לא הוי שגגה כדמוכח שם שגג בשם אחד והם שני גופים וכו' ובכריתות פ"ד אמרו ר"ש ור"ש שזורי אמרו לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות וכו'. ואע"ג דבגמ' פירשו שם הך מלתא דר"ש שזורי בגוונא אחרינא בנתכוון ללקט תאנים וענבים וכו' מ"מ הדין דין אמת שכבר כתבו התוס' שם דלא מצינן למימר לר"ש שזורי על מה נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות כגון שלקט תאנים וענבים ואינו יודע מאי לקט דמאי קמ"ל דפשט המשנה מוכחת כן אלא משום שאין כאן שום חדוש הוצרכו להעמיד כן ובהל' שבת פ"א נתבאר דין ליקוט ענבים ותאנים יעויין שם:

הלכה ו

כל המחוייב חטאת וכו'. בר"פ כלל גדול פלוגתא דרב ושמואל עם ר"י וריש לקיש ואע"ג דבעלמא הלכתא כר"י לגבי רב ושמואל שאני הכא דרב ושמואל אתו כרבנן ור"י ור"ל כמונבז וראוי לפסוק כרבנן. והרב בעל כ"מ ז"ל אמר דרבינו ז"ל לא פסק כר"י וריש לקיש משום דאינהו לפי האמת סברי כרבנן:

הלכה ח

כל העושה מצוה מן המצות וכו'. בפרק אלו דברים (דף ע"ב:) מימרא דר"י שמחלק בין אשתו ליבמתו כדברי רבינו בפרק ר"א דמילה בפלוגתא דר"א ור' יהושע גבי תינוקות פליגי ר"מ ור"ש בן אלעזר ור"ש סובר דהיכא דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה כולי עלמא מודו דחייב כי פליגי היכא דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה ומשום הכי קאמר דלא

נחלקו היכא שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול באחד בשבת ושכח ומל שלאחר השבת ואז לא עבד מצוה ואע"ג דחשב לעשות מצוה חייב כי פליגי על שני תינוקות אחד למול ע"ש ואחד בשבת ושכח ומל של ע"ש בשבת דאז מצוה עבד שכבר הגיע זמנו לימול וטעה בדבר מצוה וכיון דאיכא מחשבה לעשות מצוה וגם עשה פוטר ר' יהושע ור"מ סבר דהיכא דסבר לעשות מצוה ועשה והיינו חלוקה בתרא דאמרינן כולי עלמא מודו דפטור וכי פליג ר"א ומחייב לא הוי אלא כשחשב לעשות מצוה ולא עשה דהיינו חלוקה קמא דאמרינן מש"ה מחייב ר' יהושע ותו אמרינן התם תנא ר' חייא אומר היה ר"מ לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בע"ש ואחד למול בשבת ושכח ומל של ע"ש בשבת שהוא חייב על מה נחלקו על מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את שלאחר השבת ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר והקשו בגמרא השתא ר' יהושע סיפא דלא עביד מצוה פוטר רישא דקעביד מצוה מחייב ותירצו כגון שקדם ומל של ערב שבת בשבת ולא נתנה שבת לידחות סיפא ניתנה שבת לידחות ע"כ. ומשמע דהך ברייתא דר"מ לא פליגא אברייתא דר"מ קמא ור"מ תרתי קאמר דהיכא דעבד מצוה כ"ע מודו דפטור והיינו דאמר בברייתא קמא והיכא דמל של שבת בע"ש לא נתנה שבת לדחות ואפילו דמל של ע"ש בשבת דעביד מצוה כולי עלמא מודו דחייב כיון שלא נתנה שבת לדחות והיינו דקאמר בברייתא בתרייתא כי פליגי היכא דחשב לעשות מצוה ולא עשה ויש ולד של שבת למול וניתנה שבת לדחות ומשום הכי נקט ר"מ בברייתא דפליגי במי שהיו לו שני תינוקות למול אחד לאחר שבת ואחד בשבת ולא נקט כגוונא דרישא היכא דלא מל של שבת בע"ש דבההיא כ"ע מודו דפטור כדאמר בברייתא קמייתא כיון דעבד מצוה ולכך אצטריך למנקט בגוונא אחרינא היכא דלא עבד מצוה כי היכי דליהוי פלוגתא וע"כ הוקשה בעיני בדברי התוס' ז"ל פרק אלו דברים שהקשו דאמאי לא נקיט בהך ברייתא בסיפא כגוונא דרישא היכא שלא קדם ומל של שבת בע"ש ולפלוג וליתני בדידה ואיך אפשר למנקט בסיפא גוונא דרישא הא בהאי גוונא לא פליגי כדכתיבנא ובשלמא מ"ש דברישא נקט של ע"ש בשבת דרבותא אשמעינן שאע"פ שעשה מצוה חייב ניחא אבל מ"ש דבסיפא נקט לאחר השבת לרבותא דאע"ג דלא עבד מצוה פטור קשה דאיך אפשר למנקט בסיפא בגוונא אחרינא הא לא משכחת פלוגתא אלא בהאי גוונא כדפרישית. זה הוא כלל הסוגיא אשר בפרק ר"א דמילה. ובפרק אלו דברים הקשו על ר"י מ"ש יבמתו דעביד מצוה אשתו נמי קא עביד מצוה וכו' יבמתו בזיז מינה אשתו לא בזיז מינה עוד אמרו שם ר"י כמאן אילימא כר' יוסי וכו' ואלא כר' יהושע דתרומה

דתנן היה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר"א מחייב ר' יוסי פוטר דלמא כדרב ביבי בר אביי דאמר רב ביבי בתרומה בערב פסח דזמנה בהול א"נ שאני תרומה דאיקרי עבודה ועבודה רחמנא אכשר וכו' עוד אמרו שם אמר רשב"ל נתחלף לו שפוד של נותר ושפוד של צלי ואכלו ר"י אמר אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ודקדקו בגמרא אי פליג ר"י אר"ל או לא דבחד לישנא אמר דלא פליג וכ"ש בההיא דר"ל דלא עבד מצוה חייב ובלישנא בתרא אמרו דפליג והתם פטור בשפוד משום דלא ה"ל לשיולי ואחר זה הקשו ור"י מאי שנא יבמתו דקא עביד וכו' וכדכתיבנא לעיל: ואחר אשר הצעתי לפניך הסוגיות אני בא לדקדק הקושיות הנופלות בדברי רבינו. ואיכא לאתמוהי טובא חדא דבתחלת דבריו שאמר כל העושה מצוה מן המצות ובכלל עשייתן וכו' משמע דאית ליה דבעינן תרתי שטועה לעשות מצוה ויעשה מצוה והוא כלישנא דר"ש בן אלעזר דפרק ר"א שהבאתי לעיל דסבר דהיכא דלא עשה מצוה כ"ע מודו דחייב אפילו ר' יהושע דאע"ג דקי"ל כר' יהושע בהא פסק דחייב דבהא ליכא פלוגתא וכ"נ עוד בסוף הלשון שכתב ושבת דחויה היא אצלו ומצות עשה משמע דבעינן שיעשה מצוה וא"כ קשה דהיכא דמל של אחר השבת בשבת הא לא עשה מצוה כדאמרינן בגמרא וא"כ אמאי פסק בהא דפטור הא לר"ש בן אלעזר בהא כ"ע מודו דחייב ואיך רבינו ז"ל פטר בזה שכתב ואחד למול בע"ש או באחד בשבת וע"ק מה שנתן טעם לאשתו מפני שלא שאלה דא"צ טעם זה כלל וכיון דהוא פסק דכיון דלא עבד מצוה אע"ג דטריד בדבר מצוה חייב א"כ באשתו לא עבד מצוה דשמחת עונה ומצות פריה ורביה ליכא באשתו נדה ומה שהקשו בגמרא כן כתבו התוס' דהוא ללישנא דאמר דפליג ר"י אדר"ל בההיא דנותר דסבר דפטור ואע"ג דלא עשה מצוה כיון דטעה בדבר מצוה אבל רבינו דפסק דצריך לעשות מצוה וכן בההיא דנותר פסק לקמן בפרק זה דחייב כלישנא קמא דלא פליג ר"י אדר"ל דלא צריכנא לטעמא גבי אשה דלא שאלה. מיהו לזה י"ל דרבינו פליג על פירוש התוס' וסובר דכי היכי דביבמתו הוי מצוה ביאה ראשונה אע"ג שהיא נדה והוי מצוה הבאה בעבירה ה"נ קרינן באשתו שמחת עונה אע"ג שהיא נדה מצוה הבאה בעבירה ומש"ה פריך בגמ' אפילו ללישנא קמא דבאשתו נמי איכא מצוה ותו קשיא דטעמא דזמנו בהול משמע דר"י לא סבר ליה דביבמתו ליכא טעמא דזמנו בהול מדדחו בגמרא הראיות דמייתי ר"י שאני התם דזמנו בהול משמע דבמלתיה ליכא הך טעמא וא"כ כיון דרבינו פסק כר"י איך כתב למטה הואיל וזמנו בהול שאינו מדוקדק. ותו קשיא דבפ"י מהלכות תרומות כתב גבי כהן שיודע שהיה בן גרושה או בן חלוצה דאם היה תרומה בערב פסח דפטור מלשלם הקרן משום דזמנו בהול והרי טעם זה לא נאמר אלא

לדחות דברי ר"י אבל לר"י דקי"ל כוותיה דלית ליה טעמא דזמנו בהול אין חלוק לתרומה בערב פסח לשאר ימות השנה דבכל גוונא פטור כיון שטרוד בדבר מצוה. מיהו לזה י"ל דכיון דבפ' ד' אחים אמר גבי מתני' דשנים שקדשו וכו' דמוקמינן לה כר"מ דר"מ סבר כר' יהושע וכי אמר ר' יהושע דפטור היכא דזמנו בהול משמע דהכי הלכתא וקושטא דמילתא דטעמא דזמנו בהול הוא לפי המסקנא ולר"י אע"ג דגבי יבמתו ליכא זמנו בהול מ"מ כיון דבזיז מינה ואינו יכול לשואלה הוי כטעמא דזמנו בהול התם ולכך אינו מדקדק ומאי דמקשה גמרא לר"י דילמא שאני התם דזמנו בהול כלומר דלא עדיף טעמא דיבמתו בזיז מינה כטעמא דזמנו בהול דהתם אבל לפי האמת טעמא דזמנו בהול טעם עיקר הוא. ותו קשיא דבפ' אלו דברים אמר ר' יהושע במשנה גבי פלוגתא דשחט ראויים לשם פסח דר"א מחייב ור' יהושע פוטר והשיב לו ר"א אימורי צבור יוכיחו שהם מותרים לשמן והשוחט לשמן חייב השיב ר' יהושע דשאני אימורי צבור שיש להם קצבה והקשו בגמרא דר' יהושע בדבר שיש לו קצבה מחייב והא תינוקות דבר שיש לו קצבה הוא דהוא יודע שאין לו למול בשבת אלא אחד ומ"מ פוטר ר' יהושע ותירצו דכי פוטר ר' יהושע גבי תינוקות היינו דשחט של ערב שבת ועדיין של שבת היה קיים אבל אם שחט כבר של שבת דאינו טרוד בשל שבת ודאי דחייב וכן גבי אימורים אי שחטינהו ברישא לאימורים חייב ואי לאו פטור. והשתא כיון דרבינו פסק דשחט ראויים לשם פסח פטור לקמן וכן פסק בפרק זה דאימורי ציבור דשחטן לשמן חייב כדכתב וכן אם שחט יתר על זבח היום חייב חטאת על התוספת א"כ צריך ע"כ כדי לחלק בין ההיא דתינוקות לשחט לשם אימורים להיכא דמל של ע"ש ברישא וכן להיכא דשחט אימורים ברישא דאי לאו קשיא אימורים אתינוקות דכולהו דבר שיש לו קצבה הם ור' יהושע במשנה לא חילק בין אימורים לזבחים ראויים ששחטן לשם פסח אלא בין דבר שיש לו קצבה לאין לו קצבה ועל זה קשה מתינוקות ואנו צריכין לחילוק הגמרא דאע"ג דק"ו דר"א לאו קושטא הוא לר' יהושע כדאמרו שם בגמרא דלדבריו של ר"א שני ר' יהושע והק"ו פריכא הוא דזה עוקר וזה טועה מ"מ הקשה עליו ר"א מאימורים היכא דשחט לשם אימורים דחייב והיכא דשחט זבחים הראויים לשם פסח פטור ואין דרך לתרץ זה אלא כשנחלק בין דבר שיש לו קצבה לדבר שאין לו קצבה ועל דא מקשו בגמ' מתינוקות דחילקו בכך וא"כ רבינו היה לחלק גבי תינוקות בין היכא שמל של שבת קודם וכן גבי אימורים בין היכא דשחטינהו קודם ומלשון רבינו אינו נראה כן אלא בכל גוונא פטור גבי תינוקות ומחייב בכל גוונא גבי אימורים. ותו קשיא למה הוצרך לומר ומל שניהם בשבת והרב בעל כ"מ הוקשה לו זה ותירץ דלחלוקה דאחד למול בשבת לא הוצרך רבינו לכך דהיה יכול לומר

דנתחלף לו ומל של שבת לאחר השבת ושלאחר השבת בשבת וטעותו היה בזה ומ"מ הוא פטור דכששחט של אחר השבת בשבת עדיין היה שבת ראוי לדחות גבי אותו של שבת אבל בע"ש בשבת לא מצינו לומר דנתחלף לו דאם מל של שבת בע"ש כשבא שבת ושכח ושחט של ע"ש לא היה שבת ראוי לידחות ולכך הוצרך לומר דנתחלף לו דהיה סבור ששניהם בשבת ולכך מלן שניהם בשבת ואין סברא לומר דהיה סבור דשל שבת היה לאחר השבת ולא מל אותו עד לאחר השבת דזה דוחק. ולי נראה דדוחק לומר דחלוקה דמל שניהם בשבת לא נקטיה משום חלוקה דסליק מיניה דהיינו אחד באחד בשבת אלא משום חלוקה דפתח ביה דהיינו אחד למול בשבת ואחד בערב שבת ונ"ל לומר דרבינו פסק כרשב"א משום דסיפא דמתני' דפרק ר"א כוותיה דנקט חיובא אליבא דדברי הכל היכא דלא עבד מצוה ודוקא היכא דעבד מצוה פטר ר' יהושע ורבינו פסק כר' יהושע ומ"מ ר' יהושע לא פליג אר"מ דמאי דאמר ר"מ בברייתא בתרייתא דהיכא דמל של שבת קודם השבת דלא נתנה שבת לדחות דודאי חייב דאדרבא ר"ש מחמיר טפי מר"מ ובהא ודאי אית ליה דפטור דהך ברייתא בתרייתא דר"מ ככ"ע היא ולא פליג ר"ש אלא בברייתא קמייתא דאית ליה דהיכא דלא מל של שבת בע"ש אלא מל של ע"ש בשבת הוי פלוגתא אבל מל של אחר שבת בשבת כ"ע מודו דחייב משום דלא עבד מצוה דכיון דרבינו ז"ל פסק כר' יהושע הוצרך לומר משום חלוקה דאחד באחד בשבת דמל שניהם בשבת דאי לאו מאי מצוה עבד כשמל של אחר השבת בשבת אלא המצוה היא שמל שניהם בשבת והא דמל שניהם בשבת משום חלוקה דסליק מיניה נקטיה ולא משום חלוקה קמייתא הפך מדברי הרב בעל כ"מ דלחלוקה קמא שמל של ע"ש בשבת הא איכא מצוה בלאו הכי והשתא ניחא דרבינו פסק כר' יהושע כדמשמע מתחלת לשונו אבל מ"מ כל זה דוחק והקושיא שהקשיתי מתינוקות לאימורים עדיין במקומה וצ"ע. והרב בעל קרית ספר כתב דמאי דנקט רבינו ז"ל ומל שניהם בשבת לרבותא נקטיה דהוה אמינא דכיון דלא היה לו למול אלא אחד לבד ומל שניהם דליחייב קמ"ל ע"ש. עוד כתב הרב בעל כ"מ ששאלו לבנו של רבינו ז"ל דסוגיא דאלו דברים מוכחא דתינוקות והאי דזבחים ראויים שוים ורבינו מזכי שטרא לבי תרי ולא ידעתי היכן מוכחא כן דלא מוכחא אלא הא דאימורים ותינוקות כדכתיבנא:

הלכה י

ונודע לו אח"כ שמשכו הבעלים וכו'. בפסחים פ' אלו דברים משנה שחט ונמצא טריפה בסתר פטור שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם או שמתו או נטמאו פטור מפני ששחט ברשות ובגמרא הקשו ממשנה זו ובברייתא דאיתמר עלה לרב דאמר אשם שניתק

לרעיה לא בעי עקירה ותירצו הא מני ר"א והקשו אי ר"א הא חטאת נמי מחייב דהא לית ליה לר"א טועה בדבר מצוה פטור וכו'. וא"כ יש לתמוה על רבינו כיון דהוא פסק לקמן בסוף הפ' גבי מי שהיה לפניו צלי של פסח ונותר דנתכוין לעשות מצוה ולא עשה מצוה דחייב א"כ הא היכא שנודע שמשכו הבעלים הוי נתכוין לעשות מצוה ולא עשה מצוה כלל וא"כ ליחייב, דליכא למימר דטעמא דמתני' דפוטר היכא שנודע שמשכו הבעלים וכו' משום דהוי אנוס דא"כ מאי פריך לר"א דהטועה בדבר מצוה חייב הא שאני הכא דהוי אנוס וכן כתבו שם התוס' והכריחו הדבר מכח קושיא זאת כדכתיבנא גם כתבו דשחט ונמצא טריפה דפטר במתני' משום הך טעמא הוי דטעה בדבר מצוה, וזה ג"כ קשה לרבינו ז"ל דהא לא עשה מצוה כיון שנמצא טריפה ואמאי פטור והתוס' כתבו דכולה מתני' ר"מ דאית ליה טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור אבל לרבינו ז"ל דפסק דחייב כדכתיבנא קשיא. מיהו בההיא דנודע שמשכו הבעלים אפשר לתרץ דעשה מצוה הוא כיון דהקרבן כשר דמאי דאמרינן בברייתא דכי האי גוונא בחול ישרף אוקמוה בגמרא כמ"ד הנשחטים לשם פסח פסולים אבל רבינו אית ליה דכשרים וכדפסק בפט"ו מהל' מעשה הקרבנות וכיון דהקרבן כשר מצוה עבד וכדכתב רש"י ז"ל במתני' בפ' אלו דברים ומה שהקשו בגמרא לר"א הוא משום דאית ליה השוחט לשם פסח פסול והוי טועה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אבל לרבינו ניחא אך גבי נמצא טריפה בסתר קשה דלא עבד מצוה כלל גם קשה שם במתני' בפרק אלו דברים על רש"י ז"ל שפירש גבי שמתו או שנטמאו דטעמא דפיטור דמתניתין הוי משום דאנוס הוא דלא משמע בגמרא כן דא"כ לא הוו מקשו כלל לר"א וכדהכריחו שם התוס' ז"ל וצ"ע:

אבל אם נמצא בעל מום וכו'. בגמ' אמרו לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור מה תיקן ותירצו תיקן בדוקין שבעין ואליבא דר"ע ורבינו אע"ג דבהל' שבת פסק דמקלקל בחבורה פטור דהיינו חובל אא"כ צריך לדמו מ"מ כתב כאן דכל בעל מום חייב משום דכשאמרו בגמ' במסקנא גבי הא דתניא השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז וכו' דתיקן להוציא מידי אבר מן החי ה"ה בבעל מום נמי דתיקן להכי ולא צריכינן לתירוצא דבדוקין שבעין ופשוט הוא:

הלכה טו

היו לפניו שתי בהמות של צבור אחת כחושה וכו'. במנחות בר"פ ר' ישמעאל איתמר שחט שתי חטאות של ציבור ואינו צריך אלא אחת אמר רבה ואי תימא ר' אמי חייב על השניה ופטור על הראשונה ואפי' נתכפר לו בשניה ואפי' נמצאת ראשונה כחושה והקשו והא אמר רבה היו לפניו שתי חטאות אחת שמנה ואחת כחושה שחט שמינה

ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור ולא עוד וכו' ותירצו סמי מקמייתא כחושה וכו' ופירש"י ז"ל ואפילו נתכפר בשניה כגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחיטת שניה וכו'. ויש לתמוה על רבינו למה לא כתב דין דאפי' אם נתכפר בשניה דהוא חייב דזה נראה שהוא מוסכם שם דאע"ג דאסיקנא ללישנא בתרא גבי נמצאת כחושה בבני מעים דבתר מעשיו אזלינן לא בתר מחשבתו כבר הקשו התוס' ז"ל מההיא להך דנתכפר בשנים ותירצו דשאני התם דאם יבא אליהו ויאמר דהיא כחושה בבני מעים היה מביא שמנה כלומר ובשעה ששחטה לא היתה ראויה וכן כתבו דלא דמי לטועה בדבר מצוה ועשה מצוה כלומר דכאן לא מקרי טועה בדבר מצוה דכיון דשחט ראשונה תו לא חזי שניה לציבור וכ"ע ידעי הא אלא שהיה סבור שמותר לעשות כן. ואם נאמר דרבינו פליג עם התוס' וסובר דקי"ל לפי המסקנא דבתר מעשיו אזלינן לא קי"ל כי הא דאפילו דנתכפר בשניה דשניהם שוים ואין נראה לרבינו לחלק ביניהם מ"מ קשה לרבינו אי גרסינן כגירסא דידן רבה אמר פטור זיל בתר מעשיו א"כ קשה דרבה אדרבה דהיכי קאמר לעיל דאפילו נתכפר בראשונה הא זיל בתר מעשיו ואי גרסינן רבא אמר פטור כדגריס הר"א ז"ל בהשגות פ"ב מהל' שבת ורבה אית ליה חייב ניחא דרבה דאמר לעיל דנתכפר בשניה חייב אית ליה הכא נמי דאזלינן בתר מחשבתו. ומיהו אפילו גרסינן רבה כגירסא דידן ניחא דאפשר דלאיכא דאמרי לא סבר אלא כי תירוצא בתרא דגמ' דההיא רבי אמי אמרה. ובכחושה בבני מעיים נראה דרבינו ז"ל מפרש דלא כפירוש רש"י ז"ל דרש"י ז"ל מפרש דאח"כ נמצאת כחושה ונמצאת שכששחט השניה יפה שחט ששחט שמינה. ורבינו ז"ל מפרש שהשמינה ששחט היתה טרפה ומה שאמר כחושה בבני מעים רוצה לומר טרפה בסתר אלא שאין הלשון נוח לפירוש רבינו ז"ל דהיה לו לומר נמצא טרפה בסתר וכדאמרו במשנה דפסחים פרק אלו דברים נמצא טרפה וכדכתב רבינו ז"ל לעיל בפ' זה. ומ"מ לכל הפירושים דינו של רבינו ז"ל אמת ללישנא בתרא אליבא דרבה. ומ"ש רבינו ז"ל והיתה חובת היום בין חטאת בין עולה אע"ג דבגמרא לא אמרו אלא שתי חטאות כבר כתבו התוס' דלאו דוקא ולא נקט חטאת אלא משום דברוב אינו צריך אלא אחת מה שאין כן בעולות דאיכא עולות טובא כמוספין:

פרק ג

הלכה ג

על חלב שאכל אמש לא יביאנה על חלב שאכל היום ואם הביא כפר כו'. כך היא הגירסא בנוסחות ספרי רבינו ז"ל. ויש מקצת נוסחאות שכתוב בספריו ואם הביא לא

כפר והר"י קורקוס ז"ל אית ליה כנוסחא קמא והכריח הדבר שאל"כ למה צריך קרא למעט בפ' בתרא דכריתות דאינו מכפר קרבן של אב לבן השתא קרבן עצמו אינו מכפר מחטא על חטא אפילו שהוא ממין החטא עצמו כגון אכל חלב אמש והפריש אינו מכפר על שאכל היום כ"ש קרבן אביו שאינו מכפר על קרבן עצמו לכך הכריח דהא דלא יקריב קרבן שהפריש על חלב שאכל אמש על חלב שאכל היום מדרבנן הוא וקרא לא איירי אלא מחלב על דם שאינו מאותו המין דחטא עצמו וקרא שנאמר קרבנו על חטאתו דקאמרה מתני' לא קאי על מ"ש אפי' על חלב שאכל אמש וכו'. ולי נראה שאין הכרח שלו מוכרח דא"כ קשה על גופא דברייתא דקאמרה דיכול שיוצא בקרבן אביו מקלה לקלה או במעות שהפריש אביו אפי' מקלה על החמורה דלמה לי קרא למעט הני דכבר מעט לבסוף מקרא דעל חטאתו דאפי' בקרבן עצמו אינו יוצא בכך כ"ש בשל אביו, ודוחק לומר דאיצטריך קרא למעוטי גבי אביו כשיהיה אותו מין החטא כגון חלב על חלב דלא נתמעט גבי דידיה וברייתא דנקט גבי אביו אפילו קלה על החמורה גבי הפריש מעות לאו בדוקא נקטיה דלהאי ודאי לא איצטריך קרא אלא עיקר קרא לא אתא אלא בהפריש קרבן אביו על חלב שלא יביאנו הוא ג"כ על חלב דאין זה משמע פשט הברייתא אלא דהוצרך למעט גבי אביו אע"ג דנתמעט גבי דידיה. לכך נראה לומר דאי לאו דאית לן תלתא קרבנו למעט גבי אביו כל הני דרשות כדכתב רש"י ז"ל דתלתא קרבנו כתיבי גבי חטאת חד גבי נשיא ותרי גבי יחיד לא הוה ממעטי גבי דידיה מקרא דעל חטאתו כל הני דמעט גבי אביו אבל אחר אשר נתמעטו גבי אביו מהני תלתא קרבנו פירש לנו דכשאמר הכתוב גבי דידיה על חטאתו שיהיה לשם חטאתו ממש ונתמעט בהו כל מה שמיעטנו גבי אביו דכיון דכבר נתמעט קרבן אביו מקראי יתירי גלי דעל חטאתו דקאמר דידיה הוי דומה להך דר"ל לשם חטאתו ממש ועם זה נסתלק ההכרח של מהר"י קורקוס ז"ל. אבל מ"מ נראה עיקר הגירסא בדברי רבינו ז"ל ואם הביא כפר מפ"ד דהל' מעילה ופט"ו מהלכות פסולי המוקדשין דלא הזכיר שם פיסול אלא בחטא משונה כגון מחלב על דם. אח"כ מצאתי למהר"ם מטראני ז"ל שעמד על זה בספרו יע"ש מ"מ יש ראיה מדבריו לדברי דכיון דגלה גבי אביו ידעינן ליה גבי דידיה:

הלכה ז

כבר ביארנו בהל' מעשה הקרבנות וכו'. בפ"ג וכבר כתבתי לעיל מזה בפ"ב:

הלכה ח

מי ששגג והפריש חטאתו וכו'. בפ"ק דזבחים אמר ר"י דאינו חוזר ונראה ורבינו ז"ל בפט"ו מהל' מעשה הקרבנות ובפ"ג מהל' פסולי המוקדשין פסק כמ"ד בעלי חיים אינם

נדחים ולכך פסק דחוזר ונראה. אלא דיש לתמוה טובא על דברי רבינו ז"ל. חדא דכאן משמע דאע"פ שנראה ואח"כ נדחה ואח"כ נראה אינו דחוי בבעלי חיים ובסוף פרק עשירי מהלכות אלו כתב גבי עשיר שהפריש קן למוכרה וליקח בדמיה כשבה או שעירה ולמה לא נדחית מפני שדיחוי מעיקרו אינו דיחוי משמע דאם נראה ונדחה הוי דיחוי בבעלי חיים הפך מ"ש כאן, גם בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין כתב תחלה קדשים חיים שהיו שם כשנפגם המזבח לא נפסלו וכו' שאין ב"ח נדחים ואח"כ כתב הקדיש בהמות עד שלא נבנה וכו' שהדיחוי מעיקרו אינו דיחוי ולמה הוצרך שם לטעם הדיחוי מעיקרו כיון דכבר אשמעינן דאפי' נראה ונדחה דאינו דחוי בב"ח וכן בפרק רביעי מהל' פסולי המוקדשין גבי מפריש אשמו כתב שני הטעמים וכן בפרק ט"ו מהל' מעשה הקרבנות, ואולי רבינו ז"ל רוצה ליתן טעם מרווח אע"ג דאינו צריך. ע"ק דביומא פ' שני שעירים אוקי לרב דאמר ב"ח אינם נדחים ויליף ממום עובר דקרא דבם אתא לר"א דאמר אם קרב הראש של אחד מהם יקרבו כל הראשים ורבינו ז"ל פסק כאן כרב ובסוף פ"ו מהל' פסולי המוקדשין פסק שם כרבנן דאמרינן דאפי' קרבו כלם חוץ מן אחד מהם יצא לבית השרפה מיהו הא לא קשיא דכבר כתבו התוס' ז"ל שם דאפילו לרבנן דמתני' אתי קרא דבם להכי והא דאמרינן יצא לבית השרפה מדרבנן אמרי. ותו קשיא דבריש מי שהיה טמא (דף צ"ח) על מתני' דהפריש נקבה לפסחו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיה לנדבה לשלמים אמר שם בגמרא ש"מ תלת ש"מ בעלי חיים נדחים וש"מ דיחוי מעיקרו הוי דיחוי וכו' ורבינו ז"ל דפסק כאן דאין בעלי חיים נדחים איך פסק בהל' קרבן פסח פ"ד ההיא מתני' שכתב שם המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויביא בדמיו פסח ואם לא נפל בו מום יביא בדמיו שלמים. והרב בעל כ"מ ז"ל כתב שם דמשום הכי כתב שם יביא בדמיו פסח משום דס"ל דבעלי חיים אינם נדחים. ובמחילה מכבודו נ"ל דאין הדבר תלוי בכך דאפילו למתני' דפרק מי שהיה טמא אם היה קודם הפסח יביא בדמיו פסח וכמ"ש שם התוס' ז"ל וכן הוא ברייתא בתמורה בפ' ואלו קדשים וכן בסוף כריתות אמר שם בברייתא בהדיא כדברי רבנן ומ"מ אמרו שם דרבנן אית להו דב"ח נדחים וטעמא דאי אינם נדחים לא היה לו לרעות ולהביא בדמיו שלמים אלא הוא עצמו יקרב שלמים כדכתב שם רש"י ז"ל אלא מפני שבעלי חיים נדחים אמרו דירעה וא"כ הוא תימה על רבינו ז"ל איך פסקה ההיא בהל' קרבן פסח. ויש לתרץ דהתוס' ז"ל בפ' ב' שעירים על מ"ש שם דמתני' דייקא כותיה דרב הקשו דהא מתני' דמי שהיה טמא שהבאתי לעיל דייקא נמי כר"י ותירצו דלא דמי דהתם הוי דחיה גמורה דלעולם נקבה לא חזיא לקרבן פסח שהופרשה לשמה ובהא נמי מתרצה קושיא

אחרת שמקשים גבי בהמה של שותפין וכו'. ונראה דרבינו ז"ל אית ליה הכי לתרץ אותן הקושיות שהקשו בתוס'. ומפני כן סובר דמתני' דמי שהיה טמא אפילו רב מודה בה מטעמא דהוי דחייה גמורה ולא דמי למילתא דר"י דקאמר גבי בהמה של שני שותפין. ואע"ג דבפ"ק דקדושין משמע מדברי התוס' ז"ל דדמי להדדי כאן בפ' ב' שעירים חילקו ביניהם וכן הוא דעת רבינו ז"ל ובזה בא פסק דינו על נכון. והרב בכ"מ ז"ל בפט"ו מהל' מעשה הקרבנות הוקשה לו לפסק רבינו ז"ל שפסק דלא כר"י מההיא מתני' דפ' מי שהיה טמא דאתיא כרב ותירץ שם ולפי מ"ש א"ש דבההיא אפי' רב מודה:

הלכה ט

חייבי אשמות תלויים פטורים וכו'. בפ' בתרא דכריתות אמרינן דאי מתיידע ליה לאחר יוה"כ שמה שאכל היה חלב מביא חטאת דאינו מתכפר לו אלא כל זמן שדינו באשם תלוי אבל אחר ידיעה לא משום דגלי רחמנא ידיעה גבי חטאת וגבי נשיא וגבי צבור כדאיתא התם:

הלכה י

אין יוה"כ ולא החטאת וכו'. בפ"ק דכריתות פסק דלא כרבי דאמר מכפר על שבים ועל שאינם שבים. כל מה שקשה על זה ממ"ש רבינו ז"ל בפ"א מהל' תשובה שם הארכתי:

פרק ד

הלכה א

אפילו עשה כל אלו שמנינו וכו'. תימה הא בפ"ק דכריתות הקשו תנא במאי קא חשיב אי בגברי דל האשה הנרבעת ובצרא לה חדא אי בנשי קא חשיב דל מנהון הבא על הזכור וכו' כלומר היכי משכחת ליה לכולהו דעביד להו חד בהעלם אחת כדי שתאמר שעשאן כולם בהעלם אחת. וגם אני מקשה לדברי רבינו ז"ל קושיא זו ואין לה תירוץ שכתב שעשאן כל המ"ג בהעלם אחת דאי באשה אי אפשר דהא מני רבינו ז"ל לעיל הבא על הזכור ואי באיש הא מני רבינו ז"ל לעיל האשה המביאה הבהמה עליה א"כ היכי משכחת להו בחד. ואולי י"ל דרבינו ז"ל בגברי או בנשי קאמר ואע"ג דבציר חדא לא דק רבינו ז"ל אבל התנא ראוי לו לדקדק ולכך הקשו בגמ' על המשנה. (ולי נראה כיון דהתנא לא דק איהו נמי לא דק):

כיצד השוחט בהמת קדשים וכו'. אע"ג דרבינו ז"ל פסק בהל' ע"א פ"ח כר"ג דאמר בפ"ב דחולין דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו של חטאת דבר שלו מיקרי משום דכיון דקניא ליה לכפרה כדידיה דמיא וכדאמרו שם:

הלכה ב

יש בועל בעילה אחת וכו' כיצד יעקב וכו'. זהו שאמרו בכריתות פ' אמרו לו הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו כו' ומשכחת להו דבא על בת בתו שיש עמו כל אלו הקרבנות וכלן באו לו בהיתר. ומ"ש ואין ללבן בת אלא רחל לבדה זה קשה בעיני דאע"ג שיהיה ללבן בנות אחרות מאי איכפת לו הא סרח זו היא אחות רחל אשת יעקב וכשבאה לעולם סרח ב' האיסורים באו עמה יחד שהיא אחות אשה ובת בתו ואע"פ שהיה לו ליעקב איסור אחות אשה בשאר הבנות של לבן שהם אחיות של רחל אשתו מ"מ בסרח זו לא היה לו איסור אחות אשה אלא כשבאה לעולם ותיכף בא איסור בת בתו. ודוחק לומר דכיון דהיה לו איסור אחות אשה בשאר אחיות של רחל אע"פ שאין איסור אחות אשה בסרח אלא כשבאה לעולם מ"מ כיון דאיכא גבי יעקב איסור אחות אשה קודם מ"מ מקרי איסור אחות אשה קדום, דכל זה ודאי דוחק ולא ראיתי לרבינו ז"ל בפירוש המשנה כששם משל זה שהצריך תנאי זה שהצריך כאן שלא יהיה ללבן בת אחרת וצ"ע. אח"כ ראיתי בתוספות בפ"ג דכריתות גבי מתני' הבא על בת בתו דלא גרסינן אחות אשתו והקשו דאמאי לא מני אחות אשתו וכגון שיעקב נתן בתו ללבן וילדה לו בת ואח"כ נשא יעקב רחל בת לבן וחייל איסור אחות אשה על בת בתו מגו דחייל איסור אחות אשה על שאר אחיות של רחל ותירצו דמתני' לא איירי באיסור כולל אח"כ הקשו דמ"מ ליתני אחות אשתו וכגון שנשא תחלה יעקב בת לבן ואח"כ נתן לו בתו ללבן וילדה בתו ללבן בת דהשתא הוי איסור בת בתו ואחות אשה דאין ליעקב אלא בת אחת והוי כמשל ששם רבינו ז"ל, ועם זה למדתי תירוץ לדברי רבינו ז"ל במ"ש ואין ללבן בת אלא רחל לבד דלרבותא נקטיה דכיון דיעקב נשא רחל תחלה לא צריכנא למימר דיש ללבן בנות אחרות וחייל איסור אחות אשתו על יעקב כשילדה לו בת ללבן מגו דחייל אשאר אחיות של רחל שאין אנו צריכין לכך אלא אם היינו אומרים שנשא יעקב רחל אחר שילדה סרח אבל כיון שנשא יעקב רחל בת לבן קודם שילדה סרח אפילו שלא יהיה ללבן אלא רחל לבדה חייל איסור אחות אשה על יעקב משום דהוי איסור בת אחת וכדכתבו התוספות בקושיא שניה שהקשו כדכתיבנא ודוק:

הלכה ה

אבל הבא על אחותו וכו' שנאמר ערות אחותו גלה כו'. אע"ג דבפ"ק דכריתות לא אמר פסוק זה אלא לר' יצחק דאמר דחייבי כריתות בכלל וכו' ואית ליה דחייבי כריתות בכרת ולא במלקות ולית הלכתא כוותיה וכדפסק רבינו ז"ל בפ"י מהל' סנהדרין ולדידהו מפיק להו הך דרשא מדכתיב כרת גבי אחותו מ"מ נקט רבינו ז"ל פסוק זה משום דבסוגיא דפ'

אמרו לו הביאוהו והתוס' הקשו שם דאמאי לא הביא דרשה דרבנן ותירצו דזה פשוט יותר וכן עשה רבינו ז"ל ונמשך אחר לשון הגמ'. וא"ת למה לי הך קרא הא מדאיצטריך קרא גבי שארה הנה זמה היא לאשמועינן דאע"ג דהם ג' שמות כחד חשיבי מכלל דבעלמא ג' שמות כתלתא חשיבי וכיון דכאן גבי אחותו הוי ג' שמות ודאי דחייב על כל אחד ואחד ואי הסברא מבחוץ הוי דשלשה שמות כתלתא חשיבי ולכך איצטריך קרא דשארה הנה למעט הסברא והשתא איצטריך קרא דערות אחותו דלא נילף מהתם דלהוו כחד א"כ לשתוק קרא משארה הנה ואנא ידענא דהתם כחד חשיבי מדאיצטריך קרא גבי אחותו לומר דכתלתא חשיבי דלמאי איצטריך כיון דהסברא היא כך אלא למעט בעלמא דדוקא הכא כתלתא חשיבי אבל בעלמא כחד חשיבי. ואולי י"ל דהסברא היא מסופקת אי אזלינן בתר שמות אי בתר גופין כמו שנסתפקו בגמ' ואי לא הוה אלא חד קרא ה"א דגלי לן קרא דהסברא היא כן וגמרינן מההוא קרא. אבל מ"מ קשה על רבינו ז"ל דמשמע דאית ליה דקרא דשארה הנה גלה לן דכחד חשיבי והוי גזירת הכתוב אבל הך קרא דאחותו דקאמר דכתלתא חשיבי לא הוי גזירת הכתוב אלא גמרינן מיניה שכן כתב גבי אחותו וכן כל כיוצא בזה ולעיל גבי מי שהיה נשוי ג' נשים לא כתב כן משמע דאית ליה דהך קרא דאחותו הוי עיקר ומיניה ילפינן ולא מקרא דשארה הנה ומנא ליה הא אדרבה נימא דהך קרא דאחותו הוי גזירת הכתוב אבל הך קרא דשארה הנה הוי עיקר ונילף מינה:

פרק ה

הלכה ה

האשה שהלך בעלה למדה"י וכו'. בפ' האשה רבה אמרינן דאע"פ שנשאת ברשות ב"ד אין זו הוראה אלא טעות וכן ביאר עוד רבינו ז"ל בפ' י"ד מהלכות אלו דאם התירו ב"ד אשת איש להנשא לפי שהעידו בפניהם שמת בעלה ואח"כ בא בעלה אין זו הוראה אלא טעות והאשה ובעלה אחרון חייבין חטאת על שגגתה ע"כ. אלא שיש לתמוה קצת על רבינו ז"ל דאע"ג שיהיה הוראה תיפוק ליה מטעמא דיחיד שעשה בהוראות ב"ד חייב וכמו שפסק רבינו בפי"ג מהלכות אלו וכן אמרו שם גבי ר"א דאמר יקוב הדין את ההר דילמא אפי' סבר דהוי הוראה מ"מ חייב משום שהיא סברתם דיחיד דעושה בהוראת ב"ד חייב. ונראה לומר דאע"ג דכשהיה יחיד בלא"ה חייב מ"מ כתב רבינו ז"ל בפי"ד דהוי טענה ואפילו יהיה דבר שיעשו רוב ישראל חייבין דאין זו הוראה ואע"ג דבדין שכתב שיהיה יחיד בלאו הכי חייב כדכתיבנא:

הבא על הנדה בשוגג וכו'. הכי אמרינן בפ"ג דכריתות גבי נדה דימים מחלקים וכן פירשו המשנה לדעת רב חסדא דקי"ל כוותיה ופסק רבינו ז"ל כמותו בפרק ז' מהלכות אלו ופירשו שם דבכי האי גוונא משכחת ימים מחולקים גבי נדה:

הלכה ו

אם שהתה כדי שתושיט ידה וכו' שניהם טמאים מספק ופטורים מקרבן. משנה בפ"ב דנדה ובגמ' אמרו תנא וחייבין אשם תלוי ותנא דידן מאי טעמא בעינן חתיכה א' משתי חתיכות ע"כ. ופירוש הדבר דבכריתות פ' ספק אכל אמר חייא בר רב דבעינן חתיכה משתי חתיכות דיש אם למקרא וקרינן מצות ואיכא מאן דאמר התם יש אם למסורת ובחתיכה א' שהיא ספק חלב ספק שומן מביא אשם תלוי ותנא דידן דפוטר אשם תלוי סבר דיש אם למקרא כחייא בר רב ורבינו ז"ל פסק בפ"ח מהלכות אלו כחייא בר רב דבעינן חתיכה א' משתי חתיכות ולכן כתב כאן כתנא דידן פטורים מקרבן דמשמע אפילו מקרבן אשם תלוי. והרב"י ז"ל כתב בטור י"ד סימן קפ"ז שמא י"ל שמה שכתב רבינו ז"ל פטורים מקרבן היינו לומר שפטורים מחטאת אבל מ"מ חייבים אשם תלוי. ואי אפשר לומר כן כן דכיון דהוא פסק כחייא בר רב ע"כ פטור מאשם תלוי. ועוד דבהדיא כתב שם בפרק ח' [דין ב'] דנמצא על עד שלה לאחר זמן אינו מביא אשם תלוי. ומלבד זה קשה עליו שאפילו שנאמר כן לא תירץ לקושיא שבא לתרץ דלמה תלו הפוסקים אשה שראתה דם מחמת תשמיש בכדי שתרד מהמטה ותדיח את פניה דבהא כתב רבינו ז"ל בהדיא דבעלה טהור ואין כאן אשם תלוי כלל. וכבר הקשה לו כן אחד מגדולי הדור בספרו החכם מהר"ר שלמה הכהן בסימן מ"ו בפסקיו והוא תירץ שם לקושיא שהקשה הרב"י דפסקו הפוסקים כר"ע, וגם זה אי אפשר לומר לע"ד דלרבי עקיבא אין כאן שיעור כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה של מטה אלא למפרע מטמאה את בועלה טומאת שבעה מעת לעת כמו שאמרו שם וא"כ אם היו פוסקים כר"ע לא היה להם לתת שיעור זה אלא מעת לעת דלר"ע אין לו שיעור אחר זולת מעת לעת כדכתיבנא. ולי נראה לתרץ לעיקר הקושיא דהדין עם הפוסקים שהוקשה להם מה שהוקשה לבעלי התוספות ז"ל בפ"ב דנדה דהך שיעורא דכדי שתרד מן המטה ותדיח פניה של מטה מאי אהני לן כיון דכבר אמרה המשנה דכדי שתושיט ידה תחת הכר ותיטול העד ותקנח מטמאה בעלה מספק הרי למדנו דיותר מזה אין כאן טומאת בועלה כלל ומה הוצרכו לשיעור זה לכך אמרו הפוסקים דשיעור זה לא הוזכר אלא לאסור אשה על בעלה כשראתה ג' פעמים בתוך שיעור זה ולכך אמרו במשנה דאע"ג דתוך שיעור זה נאסרת אשה על בעלה כשראתה ג"פ מ"מ אינה מטמאה את בועלה דלא תלינן מחמת הבעילה דדוקא

כשראתה כן ג' פעמים כיון שראינו ג"פ עושה כן תלינן בכך דדילמא מחמת בעילה הוא אבל פעם אחת שאירע כן לא תלינן בבעילה לטמא את בועלה ועם זה הוצרכו להזכיר שיעור זה במשנה להודיענו שיעור לאסור אשה על בעלה כשראתה כן ג' פעמים וזה נ"ל נכון. וכבר היה אפשר לומר דהפוסקים פסקו כרב אשי דהוא בתראה דאמר אידי ואידי חד שיעורא הוא ואע"ג דכתב שם הרב"י ז"ל משום דאסיקנא בקשיא מ"מ לא אסיקנא בתיובתא ומה שהקשה מההיא דפ"ק דנדה דמשמע דלא מיחייב קרבן כל ששהתה יותר מכדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותקנח בו אין זו קושיא אם נפסוק כרב אשי דרב אשי ג"כ יודה בכך אלא שאומר דהיינו שיעורא דכדי שתרד מן המטה ותדיח פניה כיון שעד בידה ומ"מ דוחק הוא לומר כן והעיקר לע"ד כמ"ש:

פרק ו

הלכה א

שאין התמחויין מחלקים כו'. רבינו ז"ל פסק כר"ע דאמר בפ"ג דכריתות דאין התמחויין ולא גופין מחלקין ודוקא במעילה אמרו דהתמחויים מחלקין שעשה בה המאכיל כאוכל וכמ"ש רבינו ז"ל לקמן בפ"ג ואע"ג דר' יהושע רביה דר"ע הוא פסק רבינו ז"ל כר"ע משום דבגמ' הוי בעיא דלא איפשיטא אי ר' יהושע קבלה להא תשובה או לא וכיון דר"ע הוי ודאי בהאי סברא ור' יהושע הוי ספק לן אי אית לה או לא אין ספקו של רבי יהושע מוציא מידי ודאי של ר"ע ואין מקום בזה לתמיהת הרב בעל כ"מ ז"ל שתמה שהיה לו לפסוק כר' יהושע דרביה הוא ולקמיה נתן טעם משום ששתק ר' יהושע:

הלכה ג

הקיז דם לבהמתו וכו'. בפ"ה דכריתות פליגי ר' יוחנן וריש לקיש איזהו דם שהנשמה תלויה בו דחייבין עליו דר"י אמר כל זמן שמקלח וריש לקיש אמר מטיפה המשחרת ואילך ואמרו שם בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא הקיז דם לבהמה וקבל דמה בשני כוסות מהו על הראשון דברי הכל חייב על האחרון מי מיחייב או לא א"ל פלוגתא דר"י וריש לקיש דאיתמר הקיז דם לבהמה וקבל דמה בב' כוסות ר"ל אמר חייב ב' חטאות ורבי יוחנן אמר אינו חייב אלא אחת ע"כ. ופירשו שם רש"י והתוספות ז"ל דבכוס ראשון איכא דם קילוח ולכולי עלמא בין לרבי יוחנן בין לריש לקיש חייב אבל בכוס שני דליכא דם קילוח דכבר הלך הקילוח והתחיל הדם להיות שותת בהא הוי פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דלר"ל חייב שתי חטאות וכתבו שם התוספות ז"ל אם אכלן בשתי העלמות דהרי אכל דם בשתי פעמים בשתי העלמות כיון דבכוס ב' איכא נמי דם לר"ל ולכך

חייב שתי חטאות ולרבי יוחנן בכוס שני ליכא דם קילוח ולכך פטור בשני ואינו חייב אלא אחת על הראשון אבל בהעלם אחת אפילו לריש לקיש פטור דאינו חייב אלא אחת דוקא דאם אכל דם ב' פעמים בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת. ולכך יש לתמוה על רבינו ז"ל דנראה דפסק כאן כר"ל במ"ש בהעלם אחת דמשמע הא בב' העלמות חייב שתים ודלא כר"י דהלכתא כוותיה לגבי דריש לקיש. ועוד דבפ"ו מהל' מאכלות אסורות פסק בהדיא כר"י שכתב ועל דם הקזה כל זמן שהוא מקלח ויוצא אבל דם השותת וכו' ובשם הרב מהר"י קורקוס ז"ל כתב בעל כ"מ שהניח הדבר בצ"ע. ולי נראה לתרץ דרבינו ז"ל הוקשה לו בפירוש רש"י והתוס' ב' קושיות חדא דאי בכוס ב' ליכא דם קילוח מאי בעי רבי ירמיה מר' זירא היינו ודאי פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש דלר"י דוקא בדם קילוח חייב עליו אבל בכוס שני דליכא דם קילוח לא ועוד למה הוצרכו רבי יוחנן וריש לקיש לחלוק גבי הקיז דם לבהמתו כיון דכבר נחלקו גבי ההיא דדם שהנשמה תלויה בו דתרוייהו חדא פלוגתא היא ודוחק לומר דחדא מכלל חברתה איתמר. לכך נראה לרבינו ז"ל לפרש דבכוס שני איכא נמי דם קילוח ואם היה בכאן שתי העלמות אפילו לר"י חייב שתים אלא לא היה בכאן אלא העלם אחת ולר"י כיון דאית ליה דדם קילוח לחוד הוי דם שהנשמה יוצאה בו אבל דם ראשון ואחרון פטור א"כ הרי שני כוסות אלו שוים דכי היכי דבכוס ראשון מעורב בו דם חיוב דהיינו דם קילוח עם דם ראשון ודם המשחיר גם בכוס שני מעורב עם דם פטור שהוא דם אחרון והוו שני כוסות אלו כמין דם אחד ולכך כששתה שניהם בהעלם אחת פטור אבל לר"ל הוו כשני מינין דבכוס הראשון מעורב דם המשחיר שהוא דם פיטור עם דם ראשון ודם קילוח שהוא דם חיוב אבל בכוס שני הוי כולו דם חיוב שהוא דם קילוח ודם אחרון שהוא חייב לר"ל וכיון שכן הוי כאילו אכל דם וחלב בהעלם אחת שהוא חייב שתים דמדמי להו ר"ל להכי משום דאין הדמים שוים כדכתיבנא ופלוגתייהו הוי בהעלם אחת דוקא ולר"י אינו חייב אלא אחת דהדם שוה דבשני הכוסות מעורב דם חיוב ודם פיטור וכששאל רבי ירמיה מרבי זירא זאת הסברא שאל ממנו אי איכא פלוגתא נמי בהא מר"י ור"ל דלר"י הוי מין אחד ולר"ל שני מינין ותירץ לו דאיכא נמי פלוגתא בהא והיא נמשכת מהמחלוקת הראשון והשתא א"ש דהוצרכו ר"י ור"ל לחלוק בהקיז דם אע"ג דאיפליגו חדא זימנא בההיא דהדם שהנשמה יוצאה בו להודיע לנו סברא זו דלסברת ר"י חשיב כמין אחד ולר"ל כשני מינין והשתא פסק רבינו ז"ל כר"י ובאו דבריו על נכון:

הלכה ט

האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת וכו'. קשה דרבינו ז"ל נראה כמזכי שטרא לבי תרי דבפ' כלל גדול גבי פלוגתא דר"י ור"ל באכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע לו על הראשון ואח"כ נודע לו על השני דר"י אמר חייב שתים ור"ל אמר אינו חייב אלא אחת ושאלו שם אי המחלוקת קודם הפרשה דוקא או אחר הפרשה דוקא או בתרוייהו והוקשה שם לרש"י ז"ל דרבא ואביי דאמרו גבי אכל שני זיתי חלב דנודע לו על הראשון ואכל שלישי בהעלמו של שני דלרבא אם הביא על הראשון נתכפר השני ולאביי אפי' הביא על אחד מהם נתכפרו כלם משמע דאית להו דאין ידיעות מחלקות כר"י ולא כר"ל דלר"ל לפחות כפרות מחלקות והם אמרו דאפי' הביא הקרבן שנתכפר כבר הראשון פטור היכא דהקריב ראשון ואחר כך נודע על השני ותירץ שם דאי פלוגתא דר"י ור"ל בקודם הפרשה אינהו דאמור כר"ל ואי פלוגתא בלאחר הפרשה אתו ככ"ע וטעמא משום דאינהו קודם הפרשה איירו וכשהפריש קרבן על הראשון כבר נודע לו השני, והשתא רבינו ז"ל דפסק כהך דר"י דאמר ידיעות מחלקות והיא דרבא לקמיה אפילו נאמר דמימרא דאביי ורבא איירו שנודע קודם הפרשה הא איהו פסק כר"י דאפילו קודם הפרשה ידיעות מחלקות ולא עוד שמלשונו משמע שלא נודע קודם הפרשה שכתב וכשיודע לו על הראשון ועל השלישי א"צ להביא כפרה אחרת משמע דאע"פ שלא נודע על השלישי קודם הפרשה פטור, מיהו לזה יש לתרץ דידע על השלישי קודם הפרשה ובשעת הפרשה שכח ואח"כ ידע כמו שאנו עתידין לבאר גבי ראשון מיהו קושיא קמא איתא, וכן בההיא דקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת וכו' משמע התם דידיעות אינם מחלקות ואפי' הפרשות אינן מחלקות משמע מהתם דע"כ לאחר הפרשה איירי רבא התם כדהוכיחו התוספות ז"ל בד"ה נודע לו על הקצירה וכו'. מיהו רש"י שכתב דאביי ורבא איירו בפלוגתא דאכל שני זיתי חלב היכא שנודע לו קודם הפרשה אבל לאחר הפרשה ודאי דהפרשות מחלקות וא"א לומר דאית ליה דההיא דקצר וטחן איירי לאחר הפרשה כדכתבו התוס' ז"ל דא"כ קשיא דרבא אדרבא דמהתם מוכח דהפרשות אינם מחלקות ואולי סובר רש"י ז"ל דאיכא למדחי שכתבו שם התוס' ז"ל דנקט נודע לו על שגגת שבת היינו כלומר שלבסוף הפריש על שגגת שבת אבל לא הפריש אלא עד אחר שנודע לו גם על שגגת מלאכות ומ"מ בין כך ובין כך שמעינן מההיא מימרא דרבא דידיעות אינם מחלקות וא"כ איך פסקה רבינו ז"ל לקמן בפ"ז ולא עוד אלא שכתב שם דאפילו שנודע אחר כפרה על השאר א"צ להביא חטאת אחרת ולכ"ע כפרות מחלקות ובאמת קושיות אלו קושיות גדולות עד מאד. והרב הגדול מוהר"י בי רב ז"ל חילק בין

הך דהאוכל כזית חלב וכזית חלב וכו' להההיא דאכל שני זיתי חלב וכו' דכאן איירי באכילה מופלגת קצת זו מזו ולקמיה איירי באכילה סמוכה זו לזו ולחלק בין הך דהכא להההיא דקצר וטחן ואמר דשם איירי שכשנודע משגגת שבת נודע על כולם ומה שאמר רבינו ז"ל לקמן וכן מ"ש בגמ' ונודע לו על הקצירה ר"ל שאמר בלבו להביא קרבן על כך אבל הידיעה על כולם היתה והאריך בזה הרבה ודבריו הם דחוקים הרבה עד מאד. עוד הקשה דאיך כתב רבינו ז"ל וכשנודע לו על הראשון דהרי הראשון כבר ידוע גם כתב בזה ואמר דהך ידיעה שנתן אל לבו להביא קרבן אבל הידיעה כבר קדמה. ומיהו לקושיא זאת נראה לי לתרץ דרבינו ז"ל הוקשה לו בדברי הגמ' דכשהביא קרבן על השני אמאי נתכפר הראשון כיון דהוא כבר ידע הראשון ולא הפריש הקרבן עליו משמע דאין דעתו שיכפר הראשון בקרבן זה וכיון דלא ניחא ליה בכפרה דראשון בהך קרבן אמאי יכפר בע"כ בשלמא על השלישי יכפר דכיון דכשהפריש על השני עדיין לא ידע מהשלישי לכך לא הפריש הקרבן גם כן עליו אבל כיון שהראשון ידעו ולא הפריש עליו ודאי דלא ניחא ליה בכפרה דראשון לכך הוצרך רבינו ז"ל לומר דודאי בשעה שהפריש על השני שכח הראשון ולכך לא הפריש הקרבן ג"כ עליו לכך אמר דאחרי כן כשידע ויזכור אותו אין צריך להביא קרבן עליו וזאת הידיעה הוא ששכח ולבסוף נזכר וגם בג' היינו יכולים לומר כן שקודם הפרשה ידע ושכח בשעת הפרשה ולבסוף נזכר ומ"ש שנודע על השלישי ר"ל שנזכר מה ששכח כמו שאנו אומרים בראשון ועם זה הוה אתי שפיר רבינו ז"ל כר"ל דאמר אין ידיעות מחלקות אבל הפרשות מחלקות וזה היה קודם הפרשה, ולכך נ"ל דהריטב"א ז"ל לא הקשה על רבינו ז"ל אלא דהוא פסק כר"י ולא קמה לו דלכולי עלמא כפרה מחלקת וכמו שתמה עליו הרב הגדול מוהר"י בי רב ז"ל דאי משום הא לא קשיא דידיעה דשלישי הוי דומיא דידיעה דראשון וכבר כתבתי בזה לעיל אבל קושיות ראשונות צ"ע להולמן. אחר כל זה ראיתי למהר"ם מטראני ז"ל בספרו וז"ל ונראה דס"ל לרבינו ז"ל דאביי ורבא פליגי כשאכל שני זיתי חלב מחתיכה אחת בהעלם אחת שכולה חדא שגגה היא שלא ידע שאותה חתיכה היתה חלב ונודע לו על אחת מהם שידע שאותה חתיכה היתה חלב ולא זכר שאכל ממנה אלא זית אחד וחזר ואכל מאותה חתיכה כזית אחר שלא ידע שהיתה זו אותה חתיכה הראשונה שנודע לו שהיתה חלב והיינו בהעלמו של זית שני שעדיין לא זכר שאכל כזית שני וכו' ור"י וריש לקיש לא פליגי בהעלם כי האי אלא כגון שאכל כזית חלב מחתיכה אחת שלא נודע לו שהיתה חלב וחזר ואכל כזית אחר מחתיכה אחרת שלא ידע שהיתה חלב והיה הכל בהעלם אחת וכו'. ועוד האריך יעויין שם ובסוף דבריו כתב אם לא על דרך זו איני רואה תיקון

לדברי הרב ז"ל. והרב בעל כ"מ ז"ל תירץ דאית ליה לרבינו ז"ל דריש לקיש ור"י אית להו סברות הפוכות כדאמרו בגמ' מר סבר הפרשות מחלקות ומר סבר כפרות מחלקות דלר"י אית ליה הפרשות מחלקות אבל אם נתכפר כבר ואח"כ ידע אין צריך להביא קרבן ולית ליה כפרות מחלקות ולר"ל הוי איפכא דכפרות מחלקות ויש סיוע לזה דבהכי מתרצא הקושיא שהקשו התוס' במימרא דנודע לו על הקצירה דתיפשוט מההיא דאין הפרשות מחלקות דע"כ איירי לאחר הפרשה דאי קודם הפרשה א"א כמו שהוכיחו שם ועם זה אתי שפיר דלעולם הפרשות מחלקות אבל ההיא מימרא איירי אחר כפרה ואין כפרות מחלקות וא"כ ליכא פשיטותא מההיא מימרא דרבא כלל. אבל מ"מ קשה לי דעת זה דא"כ אמאי הוצרך בגמ' אליבא דר"י לאוקומי בכזית ומחצה לוקמא קרא לאחר כפרה כיון דאית ליה דאין כפרות מחלקות ונתכפר הכל נימא דקרא דמחטאתו איירי בהכי גם מ"ש על שנודע על שניהם כאחת כשנודעו לו שניהם קודם הקרבת הקרבן דכאחת מיקרי אע"פ שיש שהות בין ידיעה לידיעה לא הבינותי זה דקודם הקרבת הקרבן ונודעו זה אחר זה דידיעות מחלקות לדעתו, ואם כוונתו לומר דנודע לו קודם הקרבה באחת והאחרת נודע לו אחר הקרבה אין זה מיקרי כאחת כיון דיש כל כך הפסק בינתים. ומ"מ דברי הרב בעל כ"מ ז"ל נתיישבו לי יותר לפי לשון רבינו ז"ל ולכך נ"ל דדברי הרב בכ"מ לעיקר, ויש לתרץ מה שהקשיתי לו דלמה לא תירץ ר"י דקרא דמחטאתו אתי לאחר כפרה משום דרצה לאוקומי קרא אפילו לפי דעתו של ריש לקיש דסובר דלאחר כפרה גרע דכפרות מחלקות אפי' הכי אתי קרא לכזית ומחצה ומ"ש רבינו ז"ל שאם נודעו שניהם כאחת מביא חטאת אחת לא קאמר הכי אלא היכא דאתיידע ליה קודם כפרה אבל היכא דאתיידע השני לאחר כפרה ודאי דאע"פ דאין הידיעה כאחת אינו מביא אלא חטאת אחת ויש סעד לפירוש זה הקושיא שהקשו התוס' ז"ל גבי נודע לו על הקצירה כדכתיבנא וגם בהכי מתרצא קושיא דמימרא דרבא ואביי גבי אכל שני זיתי חלב דהוקשה לרש"י ז"ל ובא הכל על נכון. ואכתי קשה דאמרינן בפ' כלל גדול (דף ע"ב) דלמ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה היכא דבעל חמש בעילות בשפחה חרופה הוי פלוגתא דר"י וריש לקיש ולר"י דאמר ידיעות מחלקות היכא שנודע לו על כל ביאה וביאה חייב על כל אחת ואחת וכיון דרבינו ז"ל פסק כאן כר"י למה פסק לקמן בפ"ט גבי שפחה דאע"פ שנודע לו בין ביאה לביאה אינו חייב אלא אחת והרי הוא פסק שם דבעינן ידיעה בתחילה וכמ"ש כל המחוייב אשם ודאי צריך שנודע לו חטאו והיינו כמ"ד אשם ודאי בעינן ידיעה בתחלה ועוד דבהל' מעילה פ"א פסק כרבנן דפליגי אר"ע ור"ט בפרק דם שחיטה דלדידהו לא בעי אשם ודאי ידיעה בתחילה כמו שאמרו שם ולרבנן

משמע דבעי ידיעה בתחילה מדאמרו בפ' כלל גדול למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה וע"כ היינו רבנן דפליגי אר"ע ור"ט ואע"פ שרש"י ז"ל פירש שם דהוי ר"ע כבר הקשו התוספות ז"ל שם דלא מוכח הכי בפ' דם שחיטה א"כ ע"כ רבנן הוא דאית להו דבעינן ידיעה בתחילה וכיון דרבינו ז"ל פסק כוותייהו גבי אם נסתפק לו אם מעל דפטור מן הקרבן א"כ ודאי משמע דאית ליה דבעינן ידיעה בתחלה. ונ"ל לתרץ דרבינו ז"ל דחה בפרק ארבעה מחוסרי כפרה דבעא ר' חנינא מר"י הבא על חמש שפחות מהו ותירץ לו דחייב על כל אחת ואחת והקשה לו מאי שנא מחמש העלמות דשפחה אחת ותירץ התם גופים מחלקים וכו' משמע דלכלהו פשיטא להו דאין ידיעות מחלקות בשפחה חרופה, ואע"ג דהתוס' ז"ל בפרק כלל גדול כתבו דהיינו למ"ד דאשם לא בעי ידיעה בתחלה לא מסתבר ליה לרבינו ז"ל למימר הכי אלא מדאמרו דבריהם בסתמא משמע דכולהו הוי הכי וטעמא דלית ליה לר"ח ור"י כסוגיא דפרק כלל גדול דמשוה שפחה חרופה לשאר דשאני שפחה חרופה דריבתה תורה קרבן אחד על ביאות הרבה וא"כ התם אין ידיעות מחלקות כלל בין לר"י בין לריש לקיש אבל בשאר אשמות דעלמא למ"ד דבעינן ידיעה בתחלה ודאי דידיעות מחלקות ומפני כן כתב רבינו ז"ל כאן וכן הדין במעילות לפי גירסא אחת שכתב הרב בעל כ"מ ז"ל משום דבמעילות אע"ג דהוי אשם מ"מ כיון דקי"ל דאשם ודאי בעי ידיעה בתחלה ידיעות מחלקות אבל בשפחה חרופה דריבתה שם תורה קרבן אחד על עבירות הרבה אע"ג דאשם ודאי בעי ידיעה אין ידיעות מחלקות שם כמו שאמר ר"י בפ' ד' מחוסרי כפרה ואע"ג דבפרק כלל גדול אמר דהוי פלוגתא דר"י וריש לקיש לא שבקינן מאי דאמר ר"י גופיה בכריתות משום מאי דאיתמר אליביה בפרק כלל גדול וכ"ת מאי דאמר ר"י בכריתות הוי למאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה והוא דלא כהלכתא לא מסתבר ליה לרבינו ז"ל למימר הכי כדכתיבנא ועל פי זה נתישבה הנוסחא דגרסינן בדברי רבינו ז"ל שכן הדין במעילות ומ"מ הנוסחא דבעילות נכונה יותר דהא בראש הפרק התחיל דין שגגת המאכלות כדין שגגת הבעילות ודבר הלמד מענינו הוא:

הלכה י

שהרי נודע לו על מקצת העלמה וכו'. ואע"ג דלקמיה כשנודע לו על זית ראשון ולא נודע על השני ואכל ג' בהעלמו של שני לא חשיב כאילו ידע השני כיון שכבר נודע לו מקצת העלמה דהיינו הראשון שאני הכא דמה ששייר הוי פחות מכזית ולאו בר קרבן הוא וכיון שנודע לו על זית קמא הוי כאילו נודע לו על הכל וכן כתב שם רש"י ז"ל בגמרא וזה נראה כוונת רבינו ז"ל אע"פ שסתם דבריו ואמר שנודע לו על מקצת העלמה ראשונה:

פרק ז

הלכה א

ידע שאלו עבודות הן וכו' ולא ידע שזו ע"א לפי שלא היתה של כסף וכו'. אע"ג דבפרק ד' מיתות (דף ס"ב) לא אשכח בגמרא לאוקומי שגגת ע"ז וזדון עבודות אליבא דהלכתא דקי"ל כרבא בעובד מאהבה ומיראה דפטור אלא כסבור שהוא מותר ופירש"י ז"ל כסבור אין ע"ג בתורה ונהי דלא הוי שגגת ע"ג וזדון עבודות אלא שגגת זה וזה וכו' והקשו על זה בגמרא תיפשוט דבעי מיניה רבא מר"נ העלם זה וזה בידו מהו וכו' דמשמע דליכא גוונא לאשכוחי שגגת ע"ז וזדון עבודות מ"מ בפ"ק דכריתות (דף ג') הביאו סוגיא זו ואוקמה רב התם בגוונא דכתב רבינו ז"ל שאמרו שם ואבע"א אפילו תימא בגדול כגון דקא טעי בהדין קרא לא תעשון אתי וכו' סבר כי אסורה השתחואה דכסף וזהב אבל במינא אחרינא שריא ומש"ה כתב רבינו ז"ל שגגת ע"ז וזדון עבודות דלפי סוגיא דפ' ארבע מיתות לא אשכחת לה אלא שגגת זה וזה כדכתיבנא. והרב בעל כ"מ ז"ל הביא על רבינו ז"ל הסוגיא דפ' ד' מיתות ולא דקדק הרב בזה לפשיטותה דאע"ג דלא הוי מסקנא ההיא סוגיא מ"מ הדין אמת דסוגיא דכריתות מסקנא הוי:

הלכה ב

או נתגייר קטן והוא בין העכו"ם. בפרק כלל גדול (דף ס"ח) כתבו התוס' ז"ל גר שנתגייר בין העכו"ם בפני ג' ולא הודיעוהו מצות שבת דאי נתגייר בינו לבין עצמו לא הוי גר ע"כ. ובהכרח לומר כן דאי הודיעוהו הרי ידע מצות שבת. ורבינו להמלט מקושיא זאת כתב שנתגייר כשהוא קטן וכבר עמד על זה הרב בעל כ"מ ז"ל:

הלכה ג

ולא ידע שמלאכות אלו אסורות וכו' או שידע שהן אסורות וכו' חייב חטאת על כל אב מלאכה וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל הביא שאלה ותשובה לבנו של רבינו ז"ל ששאלו לו דמרבינו ז"ל משמע דמאי דכתב אפילו עשה הארבעים חסר אחת בהעלם אחת קאי בין לחלוקה דידע שהן אסורות ולא ידע שחייבין עליהם כרת בין לחלוקה קמא דשגג במלאכות דלא ידע שמלאכות אלו אסורות ועל כן הקשו דבחלוקה קמא לא משכחת לה אלא בחד מתרי גווני או שסבר שהשבת הוא עשה לבד או שידע והיה סבור שהארבעים חסר אחת הם מותרות ומלאכות אחרות הם אסורות ודייק מלשון רבינו ז"ל פירוש זה שכתב ולא ידע שמלאכות אלו אסורות וכיון שכן אמאי הוצרכו בגמרא לאוקמי אליבא דר"ל משכחת לה בתחומין ואליבא דר"ע לוקמה בחד מהני גווני, ובנו של רבינו ז"ל

השיב חדא מתרתי דרבינו ז"ל לא קאי אלא אחלוקה דסיפא א"נ קאי אחלוקה דרישא נמי כגון שלא ידע שאלו הל"ט הם אסורות וה"ה דהוה מצי לשנויי בגמ' כן הכי ועוד אשכח הרב בנו של רבינו ז"ל גוונא אחרינא כגון דידע בתולדות ולא ידע באבות כגון דידע דהצר בכלי צורה עובר בלא תעשה כל מלאכה ושגג באב כסבור דאין המכה בפטיש אסור. ולע"ד נראה דאי איתא שום חד מהני תלת גווני לא הוה דחיק בגמ' לאוקמי לר"ל אליבא דר"ע כיון דיכול לאוקמי ליה אליבא דכ"ע. לכך נ"ל ודאי דלא מצינא לאוקומי ששגג בל"ט מלאכות שלא ידע שהם אסורות וסבור שאחרות הם האסורות דא"כ הוי העלם שבת והעלם מלאכות כיון דלא ידע איסור שבת בשום מלאכה הרי זה כהעלם שבת ג"כ ובגמרא בעי לאשכוחי זדון שבת ושגגת מלאכות דאילו שגגת שבת ושגגת מלאכות היינו דאיבעיא לן בפרק כלל גדול (דף ע') ומש"ה לא משכחת זדון שבת אלא שידע שהשבת אסור בו שום מלאכה מהל"ט אבל אין הטעם כמו שחשב השואל לבנו של רבינו ז"ל דחשב האי גוונא זדון מלאכות ומש"ה לא שני לה בגמרא דאדרבה איפכא הוי דהאי גוונא הוי שגגת שבת ושגגת מלאכות. וגוונא דאשכח בנו של רבינו ז"ל דידע בתולדות ולא ידע באבות קשה דאי ידע התולדה כ"ש דידע האב ולכך לא אוקמוה בגמרא. מיהו גוונא דידע דשבת הוי בעשה קשה דהוי יכול לאוקומה בגמרא וכבר הקשו התוספות ז"ל קושיא זו והניחו הדבר בתימה. ולפי מ"ש נראה לי דרבינו מ"ש שעשה הל"ט בהעלם אחת לא קאי אלא אבבא דסיפא דוקא:

הלכה ו

יראה לי שהוא חייב שתי חטאות וכו'. הקשו על זה דבגמרא אמרינן הכי בהדיא בריש ב"ק ותירץ בנו של רבינו ז"ל שאפשר לומר דהאי דאמרינן בגמרא שתי תולדות של אב אחד דלאו אליבא דהלכתא והקשה הרב בעל כ"מ ז"ל דאם הוא שתי תולדות של אב א' כ"ש שתי תולדות משני אבות. ול"נ שאין זו קושיא דכיון דדברי הגמרא הוי דלא כהלכתא בשתי תולדות מאב אחד חייב אע"ג דכ"ש שתי תולדות משני אבות אין ראוי ללמוד מהם דהוי דלא כהלכתא ולכך שייך בכאן לשון יראה לי כלומר אע"ג דדברי הגמרא אינם כהלכה היינו כשהם תולדות מאב אחד אבל כשהם תולדות של שני אבות לא נדחה בזה דברי הגמרא וזה רמז בנו של רבינו ז"ל בדבריו במ"ש והם דלא כהלכתא:

הלכה ח

עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת וכו'. משנה פרק כלל גדול ופירש"י ז"ל שם שעשה תולדות של אב אחד וכפירושו נראה בסוף פ"ג דכריתות שאמרו שם על הך מתני' מני הא אילימא ר"א אימא סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו

חייב אלא אחת ואי ר"א חייב על כל ולדי מלאכות כמלאכות ע"כ. משמע לכאורה דפשט מתני' הוי בולדי מלאכות אבל רבינו ז"ל פירשה בעושה מלאכות הרבה מעין אב אחד ואזיל לטעמיה שכתב בהל' שבת פ"ז דיש לאב אחד מינים הרבה ופירושו מדוקדק במשנה יותר שאמר מעין מלאכה אחת ולא קאמר תולדות לאב אחד אלא שמשמע שכולן מן אב אחד הן ומ"מ לא קשיא ליה סוגיא דפ"ג דכריתות דהכי קאמר בגמרא כיון דר"א מחייב על ולדי מלאכות ה"ה דמחייב על מינים הרבה של אב אחד וא"כ מתני' דלא כר"א ומ"מ הא דאוקמיה התם דבעי מיניה ולדי מלאכות משום דמתני' קאמרה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת משמע טפי כפירוש רש"י ז"ל דלרבינו ז"ל הוה ליה לאוקומי בשאל ממנו העושה מינים הרבה של אב אחד כדמוכח לשון המשנה דקאמר התם בפרק אמרו לו מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת:

עשה [**וכו'**] **מעין מלאכה אחת וכו'**. דברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי דנראה מדבריו דדוקא עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבתות הרבה חייב בין בזדון שבת ושגגת מלאכות בין בשגגת שבת וזדון מלאכות אבל אם עשה מלאכה אחת כגון הזריעה בשבתות הרבה לא אמרינן בהא שבתות כגופין מוחלקין ואינו חייב אלא אחת וכן בשגגת שבת וזדון מלאכות לא אמרי' בהם ימים שבינתים מחלקים כנראה מדברי רבינו ז"ל מכל לשון זה שכתב עשה מלאכות הרבה כו' ושם המשל בשינוי מלאכות ואלו הם דברי תימה דרבינו ז"ל נראה דפסק כרב חסדא דפ' אמרו לו דאוקי מתניתין דשאל ר"ע לר"א שגגת שבת וזדון מלאכה דימים שבינתיים אי הויא ידיעה ופשיט ליה דהוי ידיעה וקביל מיניה וגם שאלו ולדי מלאכות אי כמלאכות דמיין ופשט ליה דכמלאכות דמיין ולא קביל מיניה אבל זדון שבת ושגגת מלאכה אפילו ר"ע ס"ל דכגופין דמיין ולסברא זו הקשו בגמרא לעיל מיניה ממתניתין דפ' כלל גדול דקאמרה היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל מלאכה ומלאכה ואי אית ליה שבתות כגופין דמיין היה לו לומר דחייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת כלומר דאם מלאכה אחת עשאה בשבתות הרבה כיון דשבתות כגופין מוחלקין וכן על כל אב מלאכה בזדון שבת ושגגת מלאכות דע"כ מתניתין ר"ע היא כדהוכיחו שם ורב חסדא יתרץ ע"כ לקושיא זאת כדכתב שם רש"י ז"ל והאי דקתני גבי כלל גדול שגגת מלאכות היודע שהוא שבת וכו' של כל שבת ושבת קאמר ואע"ג דאותה שעשה בזו עשה בזו ובהעלם אחת אפילו הכי חייב דשבתות כגופין דמיין ע"כ. משמע בהדיא מכל זה דמלאכה אחת שעשאה בכמה שבתות חייב משום דכגופין דמיין ולמה הוצרך רבינו ז"ל שיעשה מלאכות הרבה מעין אב אחד. וע"ק דא"כ לפי דבריו למה צריך לדחוקי מתניתין ולומר דתרתי שאל מיניה

ר"ע מר"א נימא דמתניתין כפשטא דשאל ממנו העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבתות הרבה מהו דמלאכה אחת בעצמה ודאי דבזה לא אמרינן שבתות כגופין מוחלקין אלא כשהם מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת כגון זריעה ונטיעה והברכה בהא הוא דאיבעיא ליה אי הוי כגופין מוחלקין או לא ולמה הוצרך לדחוק ולומר דשאל ממנו ג"כ ולדי מלאכות מה שלא הוזכר בלשון המשנה אלא ודאי דלא שאני לן בין מלאכה אחת למלאכות הרבה מעין מלאכה אחת דהיכא דעשאן בשבתות הרבה אי שבתות כגופין מוחלקין בכל גוונא חייב. וע"ק דרבינו ז"ל בשגגת שבת וזדון מלאכות שם המשל הזה ומשמע דהך דינא נמי אית ליה התם דלא אמרינן ימים שבינתיים לחלק אלא כשעשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת והוא ז"ל כתב לעיל בהפך שכתב וכל היודע עיקר שבת אבל שכח שהיום שבת וכו' חייב חטאת אחת על כל היום כולו וכן חטאת על כל שבת ושבת ששגג בו משמע שאע"פ שעשה המלאכות עצמן שעשה בשבת אחת בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת ואין צריך שנוי מלאכות לא ירדתי לכוונת רבינו ז"ל בלשון זה וצל"ע:

הלכה י

מי שקצר וטחן וכו'. התמיהה בדברי רבינו ז"ל גדולה דבגמרא השוה הך מימרא להההיא דאכל שני זיתי חלב ומכח הך מימרא אמר דרבא הדר ביה מההיא דאכל שני זיתי חלב וסבר כאביי דאמר שאפילו הביא אחד מהן נתכפרו כולם ורבינו ז"ל פוסק כהך דרבא וההיא דרבא שהם דברים סותרים ועם היות שיש לחלק בחילוקים דכתב הרב בעל כ"מ ז"ל מ"מ כיון דבגמרא משוה אותה מנין לו לרבינו ז"ל לחלק בין הנושאים ואולי מקום אחר מצא רבינו ז"ל להתלות בו ואנחנו לא נדע וכבר נפלא הריטב"א ז"ל על רבינו ז"ל והניח הדבר בצ"ע. וגם בעיני יפלא הפלא ופלא והרבה טרחתי להעמיד דבריו ולא מצאתי דבר מתיישב אלא להודות למ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל: אחר שכתבתי כל זה ראיתי למהר"ם מטראני בספר קרית ספר שכתב לתרץ קושיא זאת ואפשר שהרב ז"ל סובר דדוקא באכל חלב וחלב בהעלם אחת הוא דאמרינן אם יודען בשתי ידיעות דידיעות מחלקות אע"פ שלא הפריש קרבן עדיין וחייב שתי חטאות משום דכיון דנודע לו בשתי ידיעות הוי כשתי שגגות כיון שאכל כל כזית מחתיכה אחת כדאמרינן לעיל אבל גבי מלאכות בשבת דאפשר דעביד כולהו בשגגה אחת כמו שוכח עיקר שבת שנצטוו ישראל דאפילו עביד כולהו ל"ט אינו חייב אלא אחת משא"כ בשאר איסורין דחייב על כל חלב שאכל חטאת ועל כל דם שאכל חטאת אחת דכולהו מלאכות גבי שבת חשבינן להו כחדא להכי ס"ל לרבינו ז"ל דאפי' נודע לו בשתי ידיעות ואפילו אחר שנתכפר אינו חייב

אלא חטאת אחת כו' עוד האריך יע"ש ומ"מ דעתי נוחה בכל אלו החילוקים כמ"ש דלא מצאתי שורש בגמרא וצ"ע:

הלכה יב

חתה גחלים להתחמם בהם וכו'. הקשה הרב בעל כ"מ ז"ל במאי עסקינן אי במתכוין היינו חלוקה קמא שכתב אם נתכוון לכבות ולהבעיר חייב שתים ועוד למה לי משום דחייב על מלאכה שאינה צריכה לגופה תיפוק ליה משום דמתכוון ואי בלא מתכוין אמאי חייב. ולי נראה לתרץ ודאי דבמתכוון איירי דכן כתב רבינו ז"ל בהל' שבת כשחייב על מלאכה שאינה צריכה לגופה כתב בפ' ראשון מפני שכבוי הוי מלאכה והרי נתכוון לכבות משמע דבעינן כוונה לחייב וכוונה לחודה לא הוי סגי אי הוה קי"ל דמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור וכדמשמע שם לשון רבינו ז"ל דאע"ג דנתכוון הוצרך לומר דאע"ג דאינו צריך לגופה חייב ואשמעינן טפי בהך חלוקה מבקמייתא דאי בקמייתא הוה אמינא מאי נתכוון לכבות ולהבעיר שצריך לשניהן כלומר שהוא נפח שצריך פחם וכגון צריך גחלים בוערות לדבר אחד אבל אם אינו צריך פטור להכי כתב הא דלהתחמם דאע"ג דאינו צריך להבערה מאחר שנתכוון חייב דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא ונתכוון לה חייב עליה:

פרק ח

הלכה ב

אינו חייב עד שיהא שם איסור קבוע וכו'. בפ' ספק אכל אמרו שם דאם היתה חתיכה אחת לבד ואכלה והיה לו ספק אם חלב אם שומן פטור אבל שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחת מהם חייב ואמרו שם בגמ' שלשה טעמים. הא' דיש אם למקרא ומצות קרינן. הב' דשתי חתיכות אפשר לברר איסורן. הג' שתי חתיכות איקבע איסורא אחתיכה אחת לא קבעה איסורא ומאן דאמר טעמא דיש אם למקרא מיקל מכולהו דהיכא דהוי כזית ומחצה למ"ד טעמא דאפשר לברר איסוריה חייב והיכא דבא עכו"ם ואכל את הראשונה ובא ישראל ואכל את השניה ללישנא דאיקבע איסוריה חייב ומ"ד טעמא דיש אם למקרא פטור בשתיהן דליכא מצות בשעת אכילה ורבינו ז"ל פסק כלישנא בתרא דהוי טעמא משום דאיקבע איסוריה והתוספות כתבו שם דלהך טעמא היכא דהוה כזית ומחצה לא איקבע איסוריה ומפני כן כתבו כמ"ש במשנה ספק אם יש בו כשיעור או לא ולפ"ז איירי שיש שם שתי חתיכות בכל אחד מהם כשיעור ונסתפק לו בשני דברים אם אכל מן האיסור או מן ההיתר ואפילו שאכל מן האיסור נסתפק אם אכל

כזית או לא ואע"פ שהוא ס"ס מביא אשם תלוי ולפ"ז כתבו ג"כ דשבת וחול עשה מלאכה באחד מהן אייר אהך טעמא שעשה מלאכה קרוב למוצאי שבת דאיקבע איסורא כל היום ומדברי רבינו ז"ל אינו נראה כן כיון דיש שם איסור ולא ידענו אם הוא כשיעור אי לא מיקרי נקבע האיסור. וכזית ומחצה שאמרו בגמרא דלמ"ד אפשר לברר איסורא חייב ה"ק למ"ד טעמא דאיקבע איסורא דכיון דיש שם איסור איקבע איסורא מיקרי, ולא משמע ליה לרבינו לדחוקי נפשיה ולומר דעל ס"ס מביא קרבן אשם תלוי כדכתבו התוס' ובההיא דשבת וחול משמע ליה לרבינו ז"ל שעשה מלאכה בין השמשות של ע"ש ואיקבע איסורו מיקרי כיון דהוא בהכנסת שבת ולא צריך לאוקומי דמיירי במ"ש ולכך סתם רבינו ז"ל ואמר שבת וחול סתם דהיכא דעשה מלאכה מביא אשם תלוי דאם כדברי התוס' ז"ל דאיירי שעשה מלאכה קרוב למוצאי שבת היה לו לפרש:

או שעשה מלאכה שפטור עליה וכו' ולא ידע מעין איזו מלאכה עשה. פי' אם מלאכה שחייב עליה או מלאכה שפטור עליה. ואין דברי רבינו ז"ל כמו פירוש בדברי המשנה שאמרו שם או על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה דפטור אפילו מאשם תלוי דבמתני' איירי שיודע שעשה מלאכה שחייב עליה חטאת אבל אינו יודע איזו מלאכה היא ולכך חטאת אינו יכול להביא דאינו יודע החטא ואשם תלוי אינו יכול להביא דהרי ידע שחטא. אבל פירוש דברי רבינו ז"ל הם שאינו יודע אם חטא או לא שנסתפק לו אם עשה מלאכה שחייב עליה חטאת או לא ולכך חייב אשם תלוי דזיל בתר טעמא אמאי פטור מאשם תלוי בגוונא דמתני' משום דאמר קרא כי תחטא ולא ידע פרט לזה שידע שחטא כדאמרו שם בגמרא א"כ דלא ידע שחטא שהרי אינו יודע אם עשה מלאכה שחייב עליה חטאת לכך חייב באשם תלוי. והרב בעל כ"מ ז"ל מפני שהבין פירוש דברי רבינו ז"ל כפירוש דברי המשנה דידע שחייב עליה חטאת אבל אינו יודע איזו מלאכה היא לכך תמה על דברי רבינו ז"ל דהא לקמן כתב שפטור מאשם תלוי כר' יהודה דאמר הכי במתני' והניח הדבר בצ"ע אבל דברי רבינו ז"ל מפורשים ע"פ מ"ש:

לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלה וכו' והנושא יבמתו וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה על רבינו ז"ל דפסק נגד סתם מתני' דפ' החולץ ותימה על תמיהתו שהרי בגמרא בפ' ספק אכל הקשו מאותה המשנה ואוקמוה כר"א וכן ההיא דנמצא על שלו טמאים וכו' אוקמוה כוותיה והם דלא כהלכתא ואם כוונת דבריו להקשות על רבינו ז"ל דמ"מ היה לו לפסוק כסתם משנה אין זו קושיא דסתמא דיחידאה היא ועוד דר"א דשמותי הוא ואין כאן קושיא כלל:

הלכה ג

אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל וכו'. התוס' ז"ל כתבו בריש פ' אמרו גבי אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל דמביא אשם תלוי דהוא דוקא שהוא שותק אבל אם אומר איני יודע ודאי דפטור מאשם תלוי והכריחו הדבר משום דבגמ' אמרו שם דברייתא דאו הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים מפרש דאיירי בעד אחד ובמאי איירי קרא אי במכחישו פשיטא דאינו נאמן דכתיב לא יקום עד אחד באיש דנראה דאין עד אחד קם רק לשבועה אלא ודאי שאומר איני יודע ואפילו הכי אמר קרא דפטור מקרבן וכן נראה בסוגיא דריש פרק האשה רבה דהביאו ראיה דעד אחד נאמן באיסורין מדהאמינה תורה עד אחד כשאינו מכחישו להביא קרבן מקרא דאו הודע אליו מ"מ והקשה שם דילמא משום דשתיק ושתיקה כהודאה דמיא ומפני כך נדו מראיה זאת ואמרו במסקנא דעד אחד נאמן באשה מתוך חומר שהחמרת וכו' משמע מהתם דאין עד אחד נאמן לחייבו קרבן אלא כשהוא שותק דוקא משום דשתיקה כהודאה דמיא ולא כשאומר איני יודע דהתם פטרו קרא מאו הודע אליו ולא שיודיעוהו אחרים וכדכתבו התוס' ז"ל וא"ת דילמא קרא לא פטרו אלא מחטאת אבל מ"מ אשם תלוי מייתי וכן בפ' האשה רבה דדקדק מתניתין דפ' ספק אכל דעד אחד אומר אכלת והוא אומר לא אכלתי פטור הא אישתיק מהימן מנא ליה דמהימן להביא חטאת נימא דאישתיק מביא אשם תלוי אבל כשאומר לא אכלתי אפילו אשם תלוי אינו מביא וכן בפ' ספק אכל שהקשו ארישא דמתני' דאמרו לו אכלת חלב וכו' דמביא חטאת דאוקמוה בעד אחד וישתוק דממציעתא שמעינן לה דקאמר עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי פטור טעמא דמכחיש הא שתיק מהימן נימא דלא שמעינן לה דאי מהתם ה"א הא שתיק מביא אשם תלוי קמ"ל רישא דמביא חטאת וי"ל דאי מעטיה קרא דאו הודע ולא שיודיעוהו אחרים סברא הוא דמעטיה לגמרי מקרבן אפי' מאשם תלוי ואי נאמן עד אחד יש להאמינו אפילו לחטאת ואי לא אינו נאמן אפילו לאשם תלוי, זו היא שיטת התוס' ז"ל אבל רבינו ז"ל נראה דפליג על זה שכתב והוא אינו יודע אם חטא משמע דס"ל דאפילו שיאמר איני יודע מביא אשם תלוי ויש להקשות עליו מה שהקשו התוספות ז"ל דע"כ קרא דאו הודע דמעטיה הוי דאי לא פשיטא ועוד דסוגיא דריש האשה רבה מוכחא כדברי התוס' ז"ל כדכתיבנא ואי סבר דלא מעטיה קרא אלא מחטאת אבל לא מאשם תלוי והיכא דאמר איני יודע ואיכא עד אחד מביא אשם תלוי אבל שתק מביא חטאת ומדוקדק בזה לשון רבינו ז"ל שכאן כתב שאינו יודע ובפ"ג כתב אפילו אמרה לו אשה אכלת וכו' ושתק דמשמע דבעינן שתיקה ליחייב חטאת אבל כשאומר איני יודע מביא אשם תלוי וקשה עליו מפ' האשה רבה

ומפ' ספק אכל דדקדקו ממתני' טעמא דאמר לא אכלתי הא אי שתיק מהימן דנימא הא אישתיק מביא אשם תלוי אלא ודאי דאין לחלק בין אשם תלוי לחטאת גבי עד אחד דאי פטרו קרא לגמרי פטרו לכן נראה דמ"ש רבינו ז"ל אינו יודע הוא היכא דשתק דאע"ג דשתיקה כהודאה דמיא כבר כתבו התוס' ז"ל בפ' האשה רבה דלאו הודאה ממש אלא נראה לו אמת ויש קצת רגלים לדבר וכיון דאינו ברור לו לגמרי מיקרי אינו יודע הוא אבל לעולם דשתק אבל אם לגמרי אינו יודע פטור ועלו דברי רבינו ז"ל כדברי התוס' ז"ל ונסתלקו ממנו הקושיות:

וכן הבא על אשת איש וכו'. רבינו ז"ל אזיל לטעמיה שכתב בפי"ב מהלכות גירושין דעד אחד אומר מת ועד אחד אומר לא מת דאם נשאת לעד שהעיד לה לא תצא כמו שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת אבל להרמב"ן ז"ל שכתב ה"ה ז"ל בשמו שם דעד אחד בהכחשה לאו כלום הוא ואפי' אם נשאת לאחד מעדיה תצא ודאי דלדידיה הכא לאו באשם תלוי קאי אלא בחטאת קאי:

והוא הדין לספק מגורשת וכו'. בפ' האשה שנתארמלה גבי שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאמרו שם הבא עליה באשם תלוי קאי הקשו שם התוס' ז"ל דכיון דאסיקנא בפ' ד' אחין דתרי ותרי ספיקי דרבנן א"כ בחטאת קאי ותירצו דחזקה דאשה דייקא ומינסבא מרעה לה לחזקה דאשת איש. ונראה דאית ליה לרבינו ז"ל דתירוץ זה ג"כ יספיק לשנים אומרים נתגרשה דהתם נמי דייקא ומינסבא אע"ג דטעמא דדייקא ומינסבא לא נאמר אלא גבי מת מ"מ התם נמי אי לא ידעה דקושטא הוי דנתגרשה לא מינסבא דיראה שמא יזומו לעדים האומרים נתגרשה. זה נ"ל לתת טעם לרבינו ז"ל שכתב דספק מגורשת הוי באשם תלוי ולא חטאת אע"ג דבפ' ד' אחין אסיקנא דתרי ותרי ספיקא דרבנן והתוס' ז"ל נמי אית להו ע"כ דהתירוץ שייך גבי שנים אומרים נתגרשה דאל"כ קשה בההיא דשנים אומרים נתגרשה וכו' מכדי הבא עליה בחטאת קאי למ"ד דתרי ותרי ספיקא דרבנן ולא מצית לשנויי בשנשאת לאחד מעדיה דהתוס' ז"ל כתבו שם דאי הבא עליה בחטאת קאי אפי' נשאת לאחד מעדיה עד נמי בחנק קאי אלא ודאי צ"ל דחזקה דאשה דייקא ומינסבא שייך גבי שנים אומרים נתגרשה דמרעא לה להך חזקה דאשה והבא עליה באשם תלוי קאי. וא"ת שם כשהקשו גבי מאי שנא רישא וכו' דהאי דרישא אית לן לאוקומי בחזקת פנויה וסיפא בחזקת אשת איש ומאי קושיא אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן חזקה דדייקא ומינסבא דאיכא שנים אומרים נתגרשה ומרעא לה לחזקה דאשת איש וליכא למימר בסיפא דמוקמינן לה בחזקת אשת איש וי"ל דאע"ג דמרעא לה לחזקה דאשת איש הוי כאילו אין כאן חזקה לא לאיסור ולא להיתר והוי תרי

ותרי ותצא מדאורייתא אבל ברישא דאיכא חזקה דפנויה דהוי חזקה דהיתרא מוקמינן לה מדאורייתא אחזקתה למ"ד תרי ותרי ספיקא דרבנן ולכך הוצרכו לתרץ דמ"מ היה לו לומר דתצא מדרבנן. והרב מהר"י ן' לב ז"ל בפסקיו הראשונים י"ט הביא קושיא זו בשם הגה"ה אחת וכתב דלר"ת דאית ליה דחזקה דדייקא מרעא לה לחזקה דאשה ליתא לההיא קושיא. ולא הבינותי דבריו דהתוספות בעצמם הקשו שם הקושיא ההיא ותירצו תירוץ ההג"ה משום דלא מתרצא בההיא דר"ת כדפרישית. אבל להר"ן ז"ל שם בהלכות דרך אחרת דפליג על התוס' ז"ל בתרתי חדא דלדברי התוס' ז"ל אפי' למ"ד תרי ותרי ספיקא דרבנן הבא עליה באשם תלוי משום דחזקה דאשה דייקא מרעא לחזקה ולדברי הר"ן ז"ל אינו כן דלדידיה הבא עליה בחטאת קאי השני דלתוס' ז"ל אם אומרים דהבא עליה בחטאת אפי' נשאת לא תצא ולהר"ן ז"ל אם נשאת לאחד מעדיה לא תצא לדידיה ג"כ ומאי דנקט סוגיא דהאשה שנתארמלה הבא עליה באשם תלוי קאי היינו אפילו למ"ד תרי ותרי ספיקא דאורייתא ונקט מילתיה לכל הפחות וכתב שם דאיכא מ"ד דכיון דהך סוגיא נקט הבא עליה באשם תלוי קאי דליתא למאי דמסקינן בסוגיא דפ' ד' אחין דתרי ותרי ספיקא דרבנן אלא ספיקא דאורייתא. ואפשר היה לומר דרבינו ז"ל נמי סבר הכי ולכך פסק דספק מגורשת הבא עליה באשם תלוי קאי דקי"ל דתרי ותרי ספיקא דאורייתא אבל כבר דחה הר"ן ז"ל סברא זו וכיון שכן אין לתרץ כן אלא מ"ש עיקר:

הלכה ד

מי שהיו לפניו שתי חתיכות וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה על רבינו ז"ל למה פסק כרבי כיון דרבא ור' זירא אית להו כרבנן בפרק ד' דכריתות והניח הדבר בצ"ע. ולי נראה טעם נכון דבפ' דם שחיטה (דף כ"ג) גבי חתיכה חלב וחתיכה חולין וכן גבי חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר אמרו שם סתם משנה דאם אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה דמביא השני אשם והיינו כרבי ולכך פסק רבינו ז"ל כסתם משנה וכתבו רבינו ז"ל לקמן בסוף הפרק הא דחתיכת חלב וחתיכת חלב נותר:

הלכה ו

שחייב עליה שמונה חטאות. והיינו הערוה שכתב רבינו ז"ל בפ"ד יש בועל בעילה אחת וחייב עליה שמונה חטאות:

פרק ט

הלכה ג

ובן תשע שנים ויום אחד וכו'. כתב עליו הר"א ז"ל בהשגות אומר אני זה שיבוש וכו'. וכתב על זה הרב כ"מ ז"ל דספר מוטעה נזדמן לו בספרי רבינו ז"ל דאית ביה דהוא לוקה. ואינו כן דבסוף פ"ג מהל' איסורי ביאה איתא להשגה זו ופירשה שם ה"ה ז"ל וכוונתו להשיג על רבינו ז"ל דאית ליה דמביא קרבן הקטן דאמאי הקטן לאו בר עונשין הוא וכן כתב שם בהשגה בהדיא וקרבן זה מן העונשין הוא והיא כמו כן פטורה דהא מקשו אהדדי ע"כ. משמע דהיה לו בספרי רבינו ז"ל דהקטן חייב קרבן והשיג עליו דמ"מ אמאי חייב קרבן ולא כמו שחשב הרב בעל כ"מ ז"ל והקשה על הר"א ז"ל דאמאי לא השיג על רבינו ז"ל שאפי' בגדול אין האיש לוקה אלא האשה דלע"ד לא עלה על דעת הר"א ז"ל דרבינו ז"ל מחייב מלקות לאיש ונראה דטעם מחלוקת רבינו ז"ל והר"א ז"ל תלוי במ"ש התוס' ז"ל התם וז"ל דהא מקשו אהדדי הלשון אינו מכוון דהאיש הוקשה לאשה ולא אשה לאיש דהא כי האיש קטן האשה חייבת כדאיתא בת"כ ואיש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש וא"כ אשה לא איתקשה לאיש ע"כ. ורבינו ז"ל סובר כדברי התוס' ז"ל שכתבו שם שאין ההיקש גמור מכח ההיא דת"כ אלא האיש תלוי באשה ולא האשה באיש ומה שחייב לקטן קרבן הוא משום דבת"כ אמרינן דמקרא דואיש מרבינן אפי' קטן בן תשע שנים ויום אחד א"כ דקרא איירי בקטן בן תשע ובפירוש חייב קרבן לאיש ומלקות לאשה א"כ הקטן ודאי חייב קרבן דביה איירי קרא ולפי פירושא דא מה שאמרינן בפ"ב דכריתות אחד גדול ואחד קטן הקטן פטור וגדול חייב ובשפחה חרופה אפי' גדול פטור היינו בגדול הבא על הקטנה דוקא. ואין לתמוה על זה דחלוקה דאחד שוגג ואחד מזיד דאמרינן דבשפחה חרופה פטור ע"כ ג"כ איירי בכי האי גוונא דהיא שוגגת והוא מזיד דכיון דהיא אינה חייבת מלקות הוא פטור אבל אי הוי איפכא דהיא מזידה והוא שוגג ודאי דחייבת היא מלקות והוא קרבן כדכתב שם רש"י ז"ל דשוגג ומזיד שוין בבא על השפחה וא"כ החלוקה דאחד גדול ואחד קטן ג"כ לא מיירי בכוללת אלא בגדול הבא על הקטנה וכן חלוקה דאחד ער ואחד ישן בער הבא על הישנה אבל ישן הבא על ערה ודאי דהיא חייבת וכן פירש ה"ה ז"ל בהל' איסורי ביאה פ"ג אלא שמה שכתב שם שחייב רבינו ז"ל קרבן לקטן מפני שסובר שהכל תלוי בה קשה לי דא"כ היה לו לחייב קרבן לישן הבא עליה כשהיא ערה כיון דהיא חייבת והכל תלוי בה ולא ראינו שחייב קרבן אלא לקטן הבא על הגדולה ולפי מה שפירשתי שטעמו של רבינו משום דכיון דמרבינן מקרא דואיש דאיירי בקטן בן תשע א"כ הרי חייב קרבן

לקטן בן תשע דביה איירי קרא ניחא. וא"ת לדעת רבינו ז"ל א"כ כשהקשו בגמרא בפ"ב דכריתות והכא קטן חייב אמאי הוצרכו לדחוק לישנא דמתני' ולומר דהכי קאמר הכא קטן פטור וגדול חייב ושפחה חרופה אפילו גדול פטור לוקמה למתני' כפשטא בקטן הבא על הגדולה וה"ק בעלמא קטן פטור אבל הכא קטן הבא על הגדולה הקטן חייב קרבן דמרבינן לה מקרא דואיש דהא סוף סוף לפי האמת מתני' לאו בכל גוונא מיירי אלא בחלוקה חדא דהיינו גדול הבא על הקטנה ואדמוקים לה בהכי לוקמה בקטן הבא על הגדולה ומתני' אתיא כפשטא. וי"ל דגבי חלוקה דאחד ניעור ואחד ישן הקשו ג"כ בכי האי גוונא ותירצו ג"כ דכאן אפילו נעור פטור והתם לא מצינן לאוקמי בגוונא אחריתי ולהכי בעי לאוקומי תרי בבי בחד גוונא ואמרינן נמי גבי קטן דהכא אפי' קטן פטור ואיירי בגדול הבא על הקטנה, זה דרכו של רבינו ז"ל ולהר"א ז"ל דרך אחרת דסובר הפך דברי רבינו ז"ל ודברי התוס' ז"ל דלשון מקשו להדדי הלשון מכוון ותרווייהו איתקשו להדדי איש לאשה ואשה לאיש וכיון דע"כ מתני' בקטן בן תשע שנים ויום אחד מיירי מדקאמרה דבכל עריות הגדול חייב ואי בפחות מבן תשע אפי' בכל העריות הגדולה פטורה דאין ביאתו ביאה וכדכתב רבינו ז"ל בפ"א מהל' איסורי ביאה א"כ מתני' איירי בקטן בן תשע שנים ויום אחד ועל דא אמרינן בגמ' דהוקשו להדדי ושניהם פטורים בשפחה חרופה והלשון משמע דכשהיא פטורה הוא פטור וכשהוא פטור היא פטורה דהא בהא תליא ומתני' בכל גוונא איירי בין גדול הבא על הקטנה בין קטן הבא על הגדולה דשניהם פטורים ואפי' בן תשע שנים ויום אחד א"כ אידחייא לה ברייתא דתורת כהנים מקמי סוגיא דכריתות דקאמרה דההיקש הוי גמור ושניהם פטורים דמתני' בבן תשע שנים ויום אחד איירי בהכרח כדכתיבנא ואפי' הכי אמרה דשניהם פטורים וא"כ קמה לה ברייתא דתורת כהנים דלא כהלכתא זהו דרכו של הר"א ז"ל שהשיג על רבינו ז"ל וא"ת כיון דהר"א ז"ל סובר דההיקש לגמרי אמאי כשהיא מזידה חייבת על כל ביאה וביאה והוא אינו חייב אלא אשם אחד על כמה ביאות כדכתב שם רבינו ז"ל ולא השיגו שם הר"א ז"ל בדין ההוא דמשמע דמודה ליה דבשלמא לרבינו ז"ל טעמו כדכתב שם ה"ה ז"ל דלא מיעט רחמנא אלא לו מחטאתו אשר חטא אבל היא חייבת אבל להר"א ז"ל דההיקש לגמרי וכשהוא פטור היא פטורה אם כן לא תתחייב היא אלא חדא על כמה ביאות, ויש לומר דאין זה אלא כשזה חייב זה חייב וזה פטור כשזה פטור אבל שזה יהיה חייב אחת וזה תרתי לא איכפת לן כיון דסוף סוף כולהו חייבין וההיקש לא הוי אלא לענין החיוב לבד ולהכי כיון דביה חייב קרא חדא בכמה ביאות ובה לא איירי

שבקינן לה כשאר איסורי דעלמא וחייבת על כל ביאה וביאה דההיקש מתוקם שפיר לענין החיוב בלבד כדפרישית:

הלכה ד

כבר ביארנו בהלכות ביאות אסורות וכו' לפיכך אם אמרו לו וכו'. תימה דאיך תלה רבינו ז"ל דין כשאמר לא בעלתי שנאמן משום דאינו חייב עד שיגמור דמשמע שאם היה חייב בהעראה בלבד אינו נאמן דהרי בעלמא אפילו בשאר ביאות אסורות אם אמר לא בעלתי נאמן וכדכתב רבינו ז"ל לעיל בפרק ג' דכשאמרו לו עדים אכלת חלב וכן בשאר איסורים שעשה והוא אומר לא אכלתי ולא עשיתי שהוא נאמן דהוי כאומר לא אכלתי בשגגה אלא בזדון וכן כתב רבינו ז"ל לקמן בפי"א כשאמרו לו נכנסת למקדש והוא אומר לא נכנסתי דנאמן משום דהוי כאומר מזיד הייתי וא"כ איך תלה כאן רבינו ז"ל הטעם משום דבשפחה אינו חייב עד שיגמור ואע"ג דבכריתות פ' אמרו לו אמרינן מודה ר"מ בשפחה חרופה שאם אמר לא בעלתי נאמן דאי בעי אמר להו לא גמרתי ביאתי היינו דוקא לר"מ כדכתב שם רש"י ז"ל דאית ליה דלא אמרינן מגו דיכול לומר מזיד הייתי משום דלא משוי אינש נפשיה רשיעא ולכך גבי שפחה חרופה הוצרכו לזה הטעם לומר דה"ק לא גמרתי אבל לדידן דקי"ל כרבנן אפילו בעלמא מצי למימר מזיד הייתי וכשאמר לא בעלתי בשוגג קאמר ולא במזיד. וי"ל דרבינו ז"ל הוצרך לטעם זה לומר דבשפחה חרופה אפילו שיאמר בהדיא לא בעלתי לא שוגג ולא מזיד דנאמן משום דלא גמרתי ביאתי קאמר אבל בעלמא אם אמר לא בעלתי לא שוגג ולא מזיד אינו נאמן וכדכתבו התוס' בד"ה נפקא מינה לטומאה וכו' בכריתות (דף י"ב) וז"ל וה"נ מצי למימר נפקא מינה היכא דאמר לא אכלתי לא שוגג ולא מזיד ע"כ כלומר דכיון דמכחיש לעדים אינו נאמן וכדכתבו התוס' אי טעמא הוי משום מגו אבל בשפחה חרופה לא הוי הכחשה דלא בעלתי דקאמר ר"ל לא גמרתי, כך נ"ל לתרץ דברי רבינו ז"ל:

הלכה ו

בעל שפחה והפריש וכו' וכן אם בעל חמש בעילות וכו' ונודע לו על אחת והפריש וכו'. קשה דבפרק כלל גדול (דף ע"ב) אמרו הכל מודים בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת כרב המנונא ודרב המנונא אמרו שם לעיל מתקיף לה רב המנונא אלא מעתה בעל וחזר ובעל הפריש קרבן ואמר המתינו לי עד שאבעול ה"נ דאינו חייב אלא אחת אמר ליה מעשה דלאחר הפרשה קאמרת מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא משמע דרב המנונא לא מיירי אלא במעשה דלאחר הפרשה כגון שהפריש בין ביאה לביאה אבל אם הפריש אחר כל המעשים בין ידיעה לידיעה אין לנו ואיך כתב רבינו ז"ל דאפילו

אחר כל המעשים אם הפריש בין ידיעה לידיעה חייב על כל אחת ואחת. וי"ל דכי אמרו התם דבעינן מעשה לאחר הפרשה היינו למ"ד לא בעינן גבי אשם ודאי ידיעה בתחילה דאע"ג דקי"ל בעלמא הפרשות מחלקות גבי חטאות היינו משום דאיכא נמי בהדי כפרות ידיעות חשובות שגורמות כפרה אבל הכא דליכא אלא הפרשה לחודא לא מהניא כדכתבו שם התוס' ז"ל אבל למ"ד דבעינן גבי אשם ודאי ידיעה מתחלה דהידיעות חשובות ודאי דמהני הפרשה אחר כל המעשים בין ידיעה לידיעה ומאי דאמרו שם הכל מודים דרב המנונא היינו אפילו למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה דעל דא מתקיף רב המנונא התם אבל למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחילה וכדפסק רבינו ז"ל בפרק זה ודאי דהפרשות ידיעות לבד אמרינן התם דהוי מחלוקת ר"י ור"ל ולר"י דקי"ל כוותיה מחלקות אפילו הידיעות לבד ואע"ג דרבינו ז"ל פסק כן דהידיעות מחלקות לבד היינו משום דסובר דאידחיא סוגיא דפרק כלל גדול מקמי סוגיא דפ' ב' מחוסרי כפרה כדכתבתי בפרק ו' דלסוגיא דכריתות משמע דבשפחה חרופה אין ידיעות מחלקות לכ"ע אע"ג דבעינן ידיעה בתחלה משום דכיון דרבתה תורה קרבן אחד לביאות הרבה משמע בין שוגג בין מזיד ידיעות אינן מחלקות אבל הפרשות עם ידיעות ודאי מחלקות לכל הסוגיות ולכך פסק רבינו ז"ל דהפרשות מחלקות אחר כל המעשים. ומ"ש בסוף דבריו שדין השוגג והמזיד בשפחה אחת היא יש לדקדק שאין לו קשר עם מה שקדם ואין זה טעם לו כלל. לכך נ"ל לומר דכיון למ"ש בפרק ששי וחזרתי לרמוז פה דאית ליה דאע"ג דאשם ודאי בעינן ידיעה בתחילה אין הידיעות מחלקות משום דכיון דרבתה תורה קרבן אחד לביאות הרבה א"כ אין לחלק בין שוגג למזיד וכדסברה סוגיא דפרק כלל גדול כדכתב שם רש"י דלמ"ד בעינא בתחילה ידיעות מחלקות וקרא דרבתה קרבן אחד לביאות הרבה איירי במזיד דוקא ולא בשוגג דאידחייא לה סוגיא דפ' כלל גדול מקמי סוגיא דכריתות כדכתיבנא וסברא דאין לחלק בין שוגג למזיד ובכל גוונא אינו חייב אלא קרבן אחד ולפי זה מ"ש רבינו ז"ל שדין השוגג והמזיד וכו' קאי למאי דפתח רבינו ז"ל בתחלת דבריו הבא על השפחה ביאות הרבה בין בשוגג בין במזיד אינו חייב אלא אחד נתן טעם לזה אמר השוגג והמזיד אחת היא. כך נ"ל לישב לשון רבינו דהאי דין השוגג לעיל קאי ומהר"י מטראני ז"ל בספר קרית ספר כתב שדין השוגג והמזיד אחד הוא ואם היה מזיד והפריש קרבן וחזר ובעל במזיד פשיטא דחייב ע"כ. נראה דסובר דאדסמיך ליה קאי ומכל מקום קשיא לי אמאי פשוט לו יותר במזיד מבשוגג שלמד ממזיד לשוגג:

הלכה ז

עד שישיב הממון שבידו לבעליו וכו'. פירוש עד שישיב קודם שיקריב האשם שאם השיב אחר שהקריב האשם לא מהני ליה כפרה כדאמרו בפרק הגוזל עצים דאם הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא וכן כתב רבינו בפ"ה מהל' גזילה וסמך כאן על מ"ש שם. וכן הדין במעילה ואע"פ שדברי רבינו ז"ל בפרק א' מהלכות מעילה באו סתומים בדין זה כבר יישבם הר"י קורקוס ז"ל שם וכן ע"ש בכ"מ ז"ל:

הלכה ט

האוכל מדבר שמועלין בו וכו'. מן המשנה נראה דהוא הדין אם אכל מה' זבחים אע"פ שהם בתמחוי אחד דחייב על כל אחד ואחד דשם אמרו ק"ו דהשתא תמחויין מחלקין כ"ש גופים ורבינו ז"ל היה לו לבאר זה אלא דס"ל דכ"ש הוא ומ"מ לא היה לו לסתום:

פרק י

הלכה ה

כל הקרבנות האלו וכו' אע"פ שהדבר מפי קבלה וכו'. קשה דבפ"ק דשבועות שקלו וטרו בגמרא להביא ראיה דקרא איירי בטומאת קדש ומקדש ואסיקו דאיירי בקדש מג"ש דרבי דבהמה ואיירי במקדש מג"ש דטומאתו טומאתו ורבינו ז"ל לא הביא כאן ראיה זאת אלא מדחייב עליהם כרת במקום אחר. וי"ל דנקט רבינו לשון הברייתא דאמרו הואיל וענש הכתוב והזהיר על הטומאה במקום אחר דהיינו מקדש וקדשיו ה"נ הוי מקדש וקדשיו. ולפי האמת כתבו התוספות ז"ל שם דנקט ברייתא הך בנין אב למעוטי שאר עבירות אבל קושיא דנימא תרומה שהקשו התם לא מתרצא אלא בג"ש דבהמה וג"ש דטומאתו טומאתו וכי היכי דנקטה ברייתא בנין אב למעוטי שאר עבירות הכי נקט ליה רבינו ז"ל. ואע"ג דרבינו ז"ל לא הזכיר אלא הכרת ולא האזהרה כדאמרה הברייתא אין קפידא בכך דנקט העיקר:

הלכה ו

ומביא אדם ע"י בנו וכו'. כתב רבינו ז"ל בפירוש המשנה הטעם דאע"פ שהוא עשיר מביא בעבורם קרבן עני לפי שאין הקרבן מעצמו ואמנם יעשה קרבן מזולתו ובתנאי שבנו ובתו עניים אולם אשתו להיותה כמוהו הנה לא יקריב בעבורה אלא קרבן עשיר לפי שהיא כגופו ע"כ:

הלכה ז

המלך וכהן משיח וכו'. בפ"ה דהוריות תנן אין חייבין על שמיעת קול וכו' [עיין בכ"מ] עוד שם על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים וכו' [עיין בכ"מ] ופירש"י ז"ל וג' מחלוקות בדבר ר"י הגלילי סבר נשיא ומשיח פטורין מכולן ור"ע סבר נשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול ומשיח פטור מכולן מעולה ויורד ור"ש סבר נשיא ומשיח חייבין בכולן בעולה ויורד אלא שאין כ"ג ומשיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו ע"כ. וכן נראה ודאי פשט המשניות דמתניתין קמייתא כולה ר"י קאמר לה ופטר לב"ד ולנשיא ומשיח מכולן כדפירשו טעמא בגמרא ור"ע חייב לנשיא חוץ משמיעת הקול ומשיח פטור מכולן כדפירשו שם בגמרא טעמו ואמרו דר"ע לא פטר ליה אלא מעולה ויורד אבל מ"מ חייב למשיח פר ומתני' בתרייתא כולה ר"ש קאמר לה וחייב לנשיא ולמשיח בכולן לבד טומאת מקדש למשיח כדפירשו שם בגמ' טעמו משום קרא דכתיב מתוך הקהל מי שחטאו שוה ליחידים וה"ה בנשיא דפטור משמיעת הקול דלא פליג על ר"ע בהא כדכתב שם רש"י ז"ל שלא הוצרך להזכירו משום דר"ע כבר אמר לה. והשתא קשה על רבינו ז"ל דפסק דחייבין בכולן ולא חלק כלל דפסק דלא כמאן ועל הר"א ז"ל בהשגות ג"כ יש לתמוה במה שפסק שהנשיא פטור משמיעת הקול והמשיח מטומאת מקדש. מיהו להר"א ז"ל יש ליתן טעם דפסק כר"ש משום דאמרו שם בגמרא כר"א דאמר הנשיא שעיר ס"ל כוותיה דהמשיח פטור בטומאת מקדש ולכך לא הזכיר דמשיח מביא פר כדאמר שם על מילתיה דר"י דאמר לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וכיון דר"ש ור"א הוי תרי פסק כוותייהו דר' יוסי בסברתו יחיד הוא דהוא סובר דנשיא ומשיח פטור מכולן ור"ע פליג עליה דאית ליה דמשיח מביא פר ור"ש פליג עליה ג"כ וסובר דמשיח חייב בכולן חוץ מטומאת מקדש וכן ר"ע דאית ליה דמשיח חייב פר דלא כר"ש ודלא כר' יוסי אבל ר"ש אית ליה ר"א דמסייע ליה ולכך פסק כוותיה ופטר למשיח טומאת מקדש וכן פטר לנשיא שמיעת קול משום דאית ליה דר"ש לא פליג אר"ע בהא כדפירש"י ז"ל וכדכתיבנא. זה נראה טעמו של הר"א ז"ל אלא שעדיין קשה דאמרו שם בברייתא דר"ש אינו מחייב למשיח בשמיעת קול וביטוי אלא בדלות אבל לא בדלי דלות דאז הוא פטור מקרא דמייתי ר"ע זה קרבן אהרן וגו' ואע"ג דר"ע פטרו מכל וכל מקרבן עולה ויורד סבר ליה כר"ע בחדא ופליג עליה בחדא וכיון דהר"א ז"ל פוסק כר"ש היה לו להזכיר דבשמיעת קול וביטוי המשיח פטור בדלי דלות ואולי סובר הר"א ז"ל דמתני' דקאמרה דר"ש חייב סתם בנשיא ומשיח פליג אברייתא דקאמרה דפטר למשיח בדלי דלות ופסק הר"א ז"ל כמתני' אי נמי לא היה גורס הוא ז"ל בברייתא ר"ש אלא תנא אחרינא דפליג

אר"ש דמתני' והיא סברא אחרת רביעית והר"א ז"ל לא פסק אלא כר"ש דמתני' מהטעם שכתבתי, זה נראה לתת טעם להר"א ז"ל אבל דברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי. וראיתי לרבינו ז"ל בפירוש המשנה שנראה מדבריו דמתניתין קמייתא דכתיבנא אית ליה דתרי תנאי אמרו לה ופסק לה בתרי בבי וסובר דמתחילה אמר סתמא אין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו כלומר דהב"ד והמשיח הנזכרים במשניות דלעיל פטורים מכולן והך מתניתין סתמא ומכאן והלאה הם דברי ר"י וה"ק רבי יוסי אומר דהנשיא כיוצא בהם ור"ע פליג וכו' וכן מתני' בתרייתא דועל טומאת מקדש וכו' אית ליה בכי האי גוונא דסתמא הוי דקאמרה דהנשיא והמשיח חייבין ואח"כ פליג ר"ש ואמר שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו וכו' וכשאמרו אלא שאין כ"ג משיח וכו' מכאן והלאה מתחילין דברי ר"ש דפליג את"ק ומפני כן הוקשה לו דקשיא סתמא אסתמא דבסתמא קמא קאמר דהמשיח פטור ובסתמא בתרא קאמר דהמשיח חייב ותירץ דפטור דמתני' קמא הוי מפר וחיוב דמתניתין בתרא הוי בעולה ויורד דהדיוט. כל זה נראה מדבריו שם בפירוש המשנה למעיין בהם ועל פי זה פסק כאן כסתם משנה דהנשיא והמשיח חייבים בכולן ודלא כר"י ודלא כר"ש ודלא כר"ע וכ"כ שם בפירוש המשנה דלית הלכתא כוותייהו אלא כסתם משנה. ובאמת אני תמיה הרבה על רבינו ז"ל שפירש המשניות כן ופסק להו בסכינא חריפא ומי דחקו לומר כך דפשט המשניות מוכח בהדיא דג' מחלוקות הם ומתני' קמא כולה רבי יוסי קאמר לה ור"ע פליג עליה ובתרא כולה ר"ש קאמר לה וכמו שנראה מדברי רש"י ז"ל ואולי היה גורס רבינו ז"ל במתני' קמא ר"י הנשיא אומר כיוצא בהם ובמתני' בתרא ר"ש אומר אין כ"ג משיח חייב אלא טומאת מקדש וקדשיו דאם היה גורס כן מוכח בהדיא דהוי תנא אחרינא וע"פ זה פירש מה שפירש אבל אם גירסתו במשנה כגירסתנו לא ידענא מי דחקו לרבינו ז"ל לפרש מה שפירש. והוספתי להפליא הפלא ופלא על הרב בעל כ"מ שתפס פשט רבינו ז"ל שפירש בפירוש המשנה כמו שהם עד שתמה על הראב"ד ז"ל דאיך יתרץ המשניות ואיך לא ראה הרב ז"ל דרש"י ז"ל לא פירש כן ופשט המשניות מוכח כדברי רש"י ז"ל דג' מחלוקות הם לבד, ועוד אני תמיה עליו דאית ליה דהר"א ז"ל סובר דהלכתא כר"ע א"כ אמאי לא חייב פר למשיח דהכי אמרו שם בגמרא דר"ע אית ליה הכי והיה לו להר"א ז"ל להזכיר זה, גם מה שתמה דלמה לא פטר הר"א ז"ל שמיעת קול וביטוי למשיח זה אינו אלא לרבי יוסי ולית הלכתא כוותיה אלא כר"ש כדכתיבנא:

הלכה ח

כל המביא קרבן על הזדון וכו' אם היה אנוס פטור וכו'. כתב הר"מ מטראני ז"ל בספר קרית ספר וז"ל ואם היה אנוס פטור מן הקרבן פ' ד' מחוסרי כפרה על מתני' דואלו מביאין על הזדון כשגגה ואחר שהביא הסוגיא כתב על מאי דמקשה בגמרא ונכתוב קרא פתאום ולא נכתוב פתע וז"ל ונראה דאקשי בגמרא בין למאי דאמרינן דהוי מזיד דהא משמע נמי שוגג כדאמרינן ומשני דכתב פתע לגלויי עליה דפתאום דהוי אונס למאן דמוקי ליה באונס והוי מזיד לתניא אידך דמוקי ליה במזיד ונקטינן כהאי ברייתא דפשטא דמתניתין הכי הוא אלו מביאין על הזדון כשוגג ולא חשב אונס ובתוספתא נמי תניא וכולן באונס פטורין כן נראה לי ליישב הסוגיא דלא תקשי לרב ז"ל עכ"ל. ולא הבינותי דבריו דמשמע דאית ליה דברייתא דקאמרה גבי נזיר פתאום זה אונס פליגא אמאי דאמרינן דפתאום הוי מזיד והכריע בברייתא דמזיד דמתניתין מסייע ליה וזה אינו דודאי לא פליגי דכולהו ברייתות סברי דאונס בנזיר חייב וכן אמרו בתוספתא כולן באונס פטורין חוץ מנזיר ומ"ש במתניתין על הזדון כשגגה ולא הזכירו אונס משום אינך אמרו כן אבל נזיר ודאי אפילו באונס חייב וכן פסק רבינו ז"ל בפרק ששי מהל' נזירות ומדגלי קרא גבי נזיר דדוקא אונס משמע דדוקא גבי נזיר חייב אבל בכל אינך הדרינן לכללין דאונס פטור מכל מעונש ומקרבן מולנערה לא תעשה דבר ודברים פשוטים הם אלו ולא ידעתי איך עלה על הדעת דנקטינן גבי נזיר באונס פטור בהיות שרבינו ז"ל כתב בפ"י מהל' נזירות בהפך:

הלכה י

אפילו היה מורישו גוסס וכו'. בערכין (דף י"ז) אמרו במשנה אפילו מת אביו וכו' ופירשו בגמרא כגון שהיה גוסס והתוס' ז"ל פירשו שם דקאי אסמיך ליה דקאמר אבל בקרבנות אינו כן וכו' דבקרבנות אם היה גוסס הוי עני ואפילו לרש"י ז"ל שפירש דאערכין קאי מ"מ אית ליה לרבינו ז"ל דהדין אמת ג"כ בקרבנות:

הלכה יג

עשיר שהפריש קן למכרה וליקח בדמיה כבשה או שעירה וכו'. בסוף כריתות אמרו מטמא מקדש עשיר שהפריש קן לכבשתו וכו' ופירש"י כלומר במקום כבשתו שרצה להקריב קרבן עני אבל רבינו ז"ל אינו מפרש אלא שהפרישה למכרה וליקח בדמיה קרבן עשיר, ונ"ל טעמו כדי להמלט מקושיא אחת שהקשה שם רש"י ז"ל דהיכי אמר דהוי קדושת דמים הא אין לעוף פדיון ותירץ שם דשאני הכא דלא נראה להקריב מתחלה

ולפירוש רבינו ז"ל ניחא דקדושת דמים הוי דהוא לא הפריש אלא למכרה וליקח בדמיה קרבן עשיר:

אע"פ שהיא קדושת דמים וכו'. בפ"ט מהל' מעשה הקרבנות הקשה הרב בעל כ"מ ז"ל בשם המאירי דאיך כתב רבינו ז"ל שם שאע"פ שהיא קדושת דמים שאינה נדחית דמשמע משום דהיא קדושת דמים היה ראוי לומר שנדחה קמ"ל דאינה נדחה ואינו כן דאדרבה משום דהוי קדושת דמים היה ראוי לומר שלא נדחה כדאמרו שם וש"מ קדושת דמים נדחית משמע דהסברא היה שלא תדחה וקושיא זו איתא ג"כ כאן שכתב ואע"פ שהיא קדושת דמים שהיא נדחית. ונ"ל לתרץ כאן ושם דלא כתב רבינו קדושת דמים למעט קדושת הגוף אלא ה"ק אע"פ שיש בה קדושה פורתא מיהא וכיון דיש בה קדושה ראוי שתדחה וכ"ש אם היה קדושת הגוף שהיה ראוי שתדחה:

מפני שדיחוי וכו'. מה שיש להתעורר על זה כתבתי בפ"ג:

עני שהקריב קרבן עשיר וכו'. בסוף נגעים אמרו במשנה מצורע עני וכו' ורבינו ז"ל כתב עני סתם ועשיר סתם לכלול אפילו מטמא מקדש עשיר שהקריב קרבן עני לא יצא וכדרבי אושעיא דאמר הכי בסוף ודלא כרבי חגאי דסובר דדוקא גבי מצורע עשיר שהקריב קרבן עני לא יצא אבל מטמא מקדש לא:

פרק יא

הלכה א

מאחר שנאמר ונעלם ממנו וכו'. דברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי דבפ"ק דשבועות אמרו בברייתא דרשא זו בשם רבי ואמרו על זה שם ונעלם מכלל דידע מאי משמע וכו' ואמרו במסקנא קסבר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה והקשו והא תנן אין בה ידיעה וכו' מי איכא דלית ביה ידיעת בית רבו ותירצו אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העכו"ם ע"כ. א"כ מוכרח שם דמאן דדריש הך דרשא דמכלל שידע אית ליה ידיעת בית רבו שמה ידיעה ולא בעי ידיעה גמורה כר"ע משום דאית ליה דונעלם יתירא אתי לחייב על העלם מקדש וכן ההיא בעיא דפ"ב דשבועות דבן בבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש אוקמיה שם אליבא דרבי דאית ליה ידיעת בית רבו שמה ידיעה ורבינו ז"ל כתבה לקמן בפרק זה מכל הני משמע דאית ליה לרבינו ז"ל דידיעת בית רבו שמה ידיעה כיון דפסק כרבי בההיא בעיא דלקמן וכיון שכן קשה דמדכתב כיצד נטמא וידע שנטמא וכו' משמע אפילו דבעינן ידיעה בטומאה ממש דכן דקדקו התוס' בדברי רש"י ז"ל שכתב שם וידע שנטמא דמפרש מתניתין דלא כרבי דבעינן ידיעה גמורה ואפילו נאמר דידיעה

שנטמא ל"ד אלא ר"ל ידיעת בית רבו מ"מ לקמן דכתב ספק ידיעה כידיעה משמע דהוי דלא כרבי וכדכתבו התוס' ז"ל בסוף פ"ב דלרבי אפילו ספק ידיעה לא בעי דסגי ליה בידיעת בית רבו. זאת ועוד דהיה לו לומר הכא דלית ליה ידיעה בתחלה דהיינו כגון תינוק שנשבה לבין העכו"ם ולמה סתם דבריו כל כך ובאמת דבריו מתמיהין וצריכין לי עיון:

כיצד נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש ושזה קדש או ששגג ושכח שזה מקדש או שזה בשר קדש והוא יודע שהוא טמא ונכנס או אכל או שגג ושכח שנטמא ושגג ושכח שזה בשר קודש ושזה מקדש ונכנס או אכל ואח"כ נודע לו דברים שנתעלמו ממנו הרי מביא קרבן עולה ויורד בכל צד וצד משש מחלוקת אלו. כך היא הגירסא הנכונה בדברי רבינו ז"ל ויש נוסחאות שחסר חלוקה אחת שהיא העלם זה וזה ואינה עיקר אותה הגירסא דבמשנה כתיבי הני תלתא העלם טומאה והעלם מקדש והעלם זה וזה ועל זה שייך לשון רבינו ז"ל משש מחלוקות כלומר ג' בקדש וג' במקדש:

הלכה ב

או אכל קדש ונודע לו וכו'. משמע מדברי רבינו ז"ל דאע"ג דידיעה בתחלה לא בעינן באיזה אב נטמא מ"מ בידיעה בסוף בעינן שידע באיזה אב נטמא וכי אמרינן בגמרא (דף י"ח) דאיפליגו ר"ע ור"א במתני' היינו בידיעה קמייתא אבל בידיעה בתרייתא מודה ר"ע דבעינן שידע באיזה אב נטמא ולזה מטים דברי רש"י ז"ל שם דאוקמה בכריתות מה נפשך חלב אכל חייב נותר אכל חייב וכו' והתם הוי ידיעה בסוף לאחר שחטא ונודע לו החטא וא"כ קשה לר' עקיבא מה נפשך אי מדמה הך דהכא להההיא דהתם א"כ אפילו בתחילה אין זו ידיעה דהא אמרינן התם דמדקאמר קרא בה משמע ידיעה פרטית באותו החטא ואי לא מדמינן לה להההיא דהתם משום דשאני התם דגלי קרא בה אבל הכא דליכא קרא דבה לא א"כ אפילו ידיעה בתרייתא נמי אמאי בעינן שידע באי זה אב נטמא הא התם אפילו בידיעה בתרייתא לא הוה מצרכינן ידיעה גמורה אלא מקרא דבה אבל הכא דליכא קרא דבה א"כ אפילו ידיעה בתרייתא לא ליבעי באיזה אב נטמא ועוד דבפ' המפלת גבי הא דאמר ר"נ טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן ואודם כאחת דאין חייבין על ביאת מקדש הביאו שם ברייתא ואמרו לימא מסייע ליה וכו' ודחו לה דלא הוי סייעתא דברייתא אתיא כר"א דבעינן ידיעה בתחלה באיזה אב נטמא ולכך קאמרה דהיכא דראו לובן ואודם כאחת דאין חייבין על ביאת מקדש משום דלא ידעי באיזה אב נטמאו אבל לר"ע דלא בעי שידע באיזה אב נטמא לעולם דחייבין על ביאת מקדש והשתא כיון דר"ע

בידיעה בסוף בעי שידע באיזה אב נטמא א"כ אמאי חייבין על ביאת מקדש הא בידיעה בתרייתא לא ידעי אי נטמאו באודם או בלובן וצ"ע:

הלכה ד

הדבר ספק אם אויר עזרה כעזרה או לא וכו'. נראה דרבינו ז"ל גריס בגמרא בפרק ידיעות הטומאה (דף י"ג.) תלה עצמו באויר עזרה מהו אויר עזרה כעזרה או לא והתוס' ז"ל כתבו שם דאין לגרוס כן דבפרק [כיצד צולין] אמרינן טמא שהכניס ידו לפנים חייב דביאה במקצת שמה ביאה ובפרק כל הפסולין נמי אמרינן אי אמרינן ביאה במקצת שמה ביאה היכי מעייל ידיה לבהונות משמע דאויר נמי נתקדש ועוד אי לאו כעזרה דמיא א"כ כשמוליך דם ואיברים למזבח יפסל ביוצא ולכך כתבו דגרסינן כגירסא דידן כי גמיר שהייה שהייה דבת השתחויה גמירי דלאו בת השתחואה לא גמירי או דילמא בפנים שהייה גמירי לא שנא דבת השתחואה לא שנא דלאו בת השתחואה ע"כ. ונראה לתרץ כל אלו הקושיות שהקשו בתוס' לגירסת רבינו ז"ל דגם לגירסתו הפירוש הוא כמו לגירסתנו וה"ק להאי מילתא דהשתחואה אמרינן דאויר עזרה כעזרה או דילמא להאי מילתא דהשתחואה לא אמרינן אויר עזרה כעזרה משום דהוי שהייה דלאו בת השתחואה ולפ"ז גירסת רבינו ז"ל וגירסתנו הכל בענין אחד ואין בהם אלא חילוף הלשונות:

הלכה ח

היה טמא ואמרו לו שנים נכנסת וכו'. הרב בעל כ"מ ז"ל תמה שבתחלה כתב לשון רבנן באמרו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי ואח"כ כתב לשון ר"מ דאמר ק"ו אם הביאוהו שנים לידי מיתה חמורה אינו דין שיביאו אותו לידי קרבן הקל. וגם יש להקשות על רבינו ז"ל דבגמרא פסקינן כר' יהודה דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים ותירץ הרב בעל כ"מ ז"ל דרבינו ז"ל פסק כאוקימתא דרבינא וכדיניה שכתב רבינו ז"ל אמרו שנים טמא היית כשנכנסת במקדש וכו' היינו אוקימתא דרבינא דכיון שהעדים אמרו לו טמא היית ונכנסת למקדש היה לו לומר לא נכנסתי דמשמע לא נכנסתי בטומאה אלא טבלתי ומדהשיב להם לא נטמאתי הוי כאילו אמר להם לא נטמאתי מעולם, ולתרץ קושיא דרבינו ז"ל דפסק כר' יהודה תירץ שרבינו מפרש שרב יוסף מפרש דברי ר"נ דלא פסק כר' יהודה לענין קרבן אלא לענין טהרות ולעצמו וכו'. ולי נראה לתרץ באופן אחר דבסוגיא איכא תלתא פירושי. רש"י פירש בפ' אמרו לו (דף י"ב) גבי בעיא דרבנן דפליגי עליה דר"מ אי טעמייהו משום מיגו או משום דאדם נאמן על עצמו ופשט התם מברייתא דמודים חכמים לר"י תרי פירושי, פירוש קמא הוא דפשיט דטעמא דרבנן משום מיגו דכיון דבחלבין ובביאת מקדש מודו רבנן לר' יהודה אבל לא בטומאה משמע דמשום

דבטומאה ליכא מיגו לא מודו ליה רבנן לרבי יהודה דטעמייהו משום מיגו ואיפשיטא בעיין לפי המסקנא דטעמייהו דרבנן משום מיגו ובתר הכי שקיל וטרי בגמרא היכי אמרינן דליכא מיגו הא בטומאה ישנה איכא מיגו ותירץ רבינא דליכא מיגו וכגון וכו' ולפ"ז נשארה הבעיא פשוטה דטעמייהו דרבנן הוי משום מיגו. ופירוש אחר פירש רש"י ז"ל הפך זה דהפשיטות הוי דטעמייהו דרבנן לא הוי משום מיגו אלא משום דאדם נאמן על עצמו ומאי דאמרינן בגמרא במאי עסקינן וכו' הם דברי הפשטן ולא כדהוה אמרינן בגמרא בפירוש קמא דהם דברי הגמרא והכי קאמר ע"כ ברייתא איירי בכל טומאה אפילו בישנה ובישנה הא איכא מיגו וא"כ אמאי לא מודו רבנן לרבי יהודה אלא ודאי דטעמייהו משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים ולא משום מיגו מש"ה גבי חלבים וביאת מקדש דאיכא קרבן אית להו דאדם נאמן משום דהוי מילתא דאיכא קרבן וניחא ליה בכפרה אבל בטומאה גרידתא דליכא קרבן ס"ל דאין אדם נאמן על עצמו ור' יהודה אית ליה דבכל גוונא אמרינן אדם נאמן על עצמו, ודחי רבינא פשיטותא דלעולם טעמא משום מיגו ובטומאה ישנה איירי ברייתא וכ"ת א"כ כיון דבטומאה ישנה איכא מיגו וטעמייהו דרבנן משום מיגו אמאי לא מודו לר' יהודה לזה אמר רבינא דמשכחת לה דבטומאה ישנה ליכא מיגו כגון דאמר וכו' ולהכי פליגי רבנן דליכא מיגו ור' יהודה אית ליה דאע"ג דליכא מיגו אדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים. ולפום חד מהני פירושי כי פסיק ר"נ הלכה כר' יהודה הוי דנאמן על עצמו יותר ממאה עדים ואפילו מכחיש את העדים דטעמא דר' יהודה אית ליה ספיקא דהוי משום דאדם נאמן על עצמו ואמר רב יוסף דאע"ג דר' יהודה אמר דלענין קרבן נאמן דפשטא דברייתא בקרבן איירי מ"מ לענין טהרות לא אמר דנאמן אלא לענין לאכול טהרות בינו לבין עצמו אבל לפני אחרים לא יאכל אלו הן פירושי רש"י ז"ל. והר"א ז"ל בהשגות סובר כחד מהני פירושי ולפיכך השיג על רבינו ז"ל דהיה לו לפסוק כר' יהודה וגם שיכתוב דלענין טהרות אינו נאמן לגמרי כמו שאמרו בגמרא זו היא כוונת הראב"ד ז"ל ונסתלקו ממנו תלונות הרב בעל כ"מ ז"ל שתמה עליו. אבל לרבינו ז"ל נ"ל דמפרש כפי' התוספות ז"ל דפשיטותא דגמרא הוי דרבנן טעמייהו הוי משום מיגו משום דע"כ רבנן לא איירי אלא בטומאה חדשה ומשום הכי לא מודו לר' יהודה בהא משום דטעמייהו משום מיגו ובטומאה חדשה ליכא מיגו ור' יהודה סבור דמשום דאדם נאמן על עצמו הוא ואפילו בטומאה חדשה דליכא מיגו נאמן וא"כ איפשיטא בעיין דלרבנן טעמא משום מיגו ואי אמרת דרבנן דר"מ הוי ר' יהודה ג"כ ופשט מכאן דטעמיה משום דאדם נאמן על עצמו ודחי רבינא פשיטותא ואמר דנהי דלרבנן טעמא משום מיגו אבל לרבי יהודה אכתי בעיין במקומה דדילמא

טעמיה משום מיגו או דילמא משום דאדם נאמן על עצמו ואי רבנן דר"מ הוי ר' יהודה מ"מ הבעיא במקומה עומדת וכ"ת אי טעמא דר' יהודה הוי משום מיגו הא בטומאה חדשה ליכא מיגו לזה אמר רבינא דאירי בטומאה ישנה וכ"ת אי בטומאה ישנה מ"ט דרבנן דפליגי הא איכא מיגו לזה אמר דטעמייהו דרבנן דלא חשיבי להא מיגו כיון דהם אמרו אכלת בטומאת הגוף והוא אמר לא נטמאתי לא מצי מתרץ דיבוריה ור' יהודה אית ליה דמצי מתרץ דיבוריה ונאמן משום מיגו ומינה דלרבי יהודה ליכא חלוקה שלא יהא נאמן אלא כשיאמר בהדיא לא נטמאתי מעולם דאז ודאי אפילו ר' יהודה מודה דמכחיש לעדים ואתא ר"נ ופסק כר' יהודה ואמר דנאמן משום מיגו ובכל גוונא יכול לתרץ דיבוריה וכאוקימתא דרבינו אלא כשיאמר בהדיא לא נטמאתי מעולם אז אינו נאמן ולכך כתב רבינו ז"ל דהיכא דאמר לא נטמאתי מעולם בהדיא אינו נאמן וזהו שאמר הואיל והכחיש את העדים ואמר לא נטמאתי מעולם וכו' כלומר דאמר הכי בהדיא. אבל הרב בעל כ"מ רצה לומר דמכלל דבריו משמע כן ולי בהדיא אמרו דבכי האי גוונא דוקא קאמר ר' יהודה דאינו נאמן אבל בשום גוונא אחרינא נאמן משום מיגו וא"ת כיון דבעיין לא איפשיטא אמאי פסק רבינו ז"ל דטעמא משום מיגו ואם הכחיש את העדים דחייב קרבן היה לו לפוטרו מקרבן מספק דלא ליתו חולין בעזרה כמו בשאר הבעיות שנשארו בתיקו גבי בן בבל שלא הכיר מקום מקדש וכן טימא עצמו במזיד שפסק רבינו ז"ל דאינו מביא קרבן. וי"ל דכיון דרבנן טעמייהו ודאי משום מיגו לפי פירוש זה ולר' יהודה מספקא לן אי טעמיה משום מיגו או לא אין ספק דר' יהודה מוציא מידי ודאי דרבנן ואית לן לומר דר' יהודה אית ליה טעמא כאוקימתא דרבינא ולא נפיש במחלוקת ור"נ דפסק הלכה כר' יהודה לא פסק אלא היכא דאיכא מיגו דס"ל דטעמיה דר' יהודה משום מיגו:

הלכה ט

אם היה המזיד מן הכהנים וכו'. תימה דמשמע דעל השוגג דכהנים שעיר הנעשה בפנים מכפר ובגמרא בסוף פ"ק דשבועות לא משמע הכי אלא דבין על השוגג בין על המזיד מכפר על הכהנים הפר ולא השעיר דאשר לעם כתיב ולא לכהנים וצ"ע:

פרק יב

הלכה א

והם סומכים על הוראתן וכו'. לאפוקי מ"ש בסוף פי"ג וכן אם תלה בעצמו ואכל חלב הקבה וכו' לא מפני הוראתן אלא מפני שהוא מותר בדעתו שאין משגיחין על עשיית

בית דין דהכי אמרי' בפ"ק (דף ג') יכול הורו ב"ד ועשו ב"ד יכול יהיו חייבין ת"ל הקהל ועשה מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב"ד:

וכל שבט ושבט קרוי קהל וכו'. קשה דבפ"ק דהוריות הביאו ראיה זאת ודחו אותה ואמרו ממאי דילמא שאני ירושלים דהוי נמי בנימין ולכך הביאו ראיה אחרת מקרא דונתתיך לקהל עמים וא"כ למה הביא רבינו ז"ל הראיה הדחויה והניח הראיה האמיתית ואולי מפני שזאת יותר פשוטה:

אפילו עשה שבט אחד בלבד והוא רוב הקהל וכו'. בפ"ק דהוריות שאלו בגמרא אליבא דר' יהודה שבט אחד לר' יהודה בהוראת ב"ד הגדול מי מייתו שאר שבטים או לא מי אמרינן שבעה שבטים הוא דמייתו שאר שבטים בהדייהו משום דאיכא רובא אבל חד שבט דליכא רובא לא או דלמא ל"ש ופשטוה לבעיא ת"ש ר' יהודה אומר שבט שעשה בהוראת בית דינו אותו השבט חייב ושאר כל השבטים פטורים ובהוראת ב"ד הגדול אפילו שאר שבטים חייבים ש"מ ע"כ. ומשמע מפשט הגמרא דלר' יהודה שבט אחד אע"פ שהוא מיעוט הקהל כיון שעשה ע"פ הוראת ב"ד הגדול מחייבי שאר שבטים בגרירה דידיה וא"כ רבינו ז"ל דפסק כר' יהודה קשה למה הצריך שיהא השבט רוב של הקהל. והרב בכ"מ ז"ל כתב שפסק כרשב"א דאמר שם משם ר"מ דבעינן או רוב שבטים או רוב הקהל. ולכאורה קשה דנראה דדברי רשב"א סותרים למ"ש ר"י דכל שבט ושבט איקרי קהל דכיון דהוא סובר דשבט אחד מיקרי קהל א"כ הוי שבט אחד כאילו חטא כל הקהל ואפילו שיהיה המיעוט ור"ש אי אמר הכי הוא משום דאית ליה דשבט אחד לא איקרי קהל אבל ר' יהודה דסובר דשבט אחד איקרי קהל אי אפשר לומר לדעתו סברת רשב"א א"כ איך פסק רבינו ז"ל כר' יהודה וכרשב"א דהם סותרות זו לזו. וי"ל דמ"מ אינן סותרות דאמרי' דמאי דריבה הכתוב מיתורא דקהל אחד גרירה תפסת מועט תפסת ולא ירבה גרירה אלא ברוב הקהל או רוב שבטים. זה נראה ע"פ דרכו של הרב בעל כ"מ ז"ל אבל רבינו בפירוש המשנה כתב כמו כן לדעת רבי יהודה שבט אחד שעשה בהוראת ב"ד הגדול שאר שבטים מביאין על ידו כשהיה רוב קהל משמע דרבינו ז"ל אית ליה דאפילו ר' יהודה לא אמר הכי דאיכא גרירה אלא כשיהיה השבט רוב הקהל ואז מרבינן מקרא גרירה דוקא ולפ"ז רבינו ז"ל פסק כר' יהודה לגמרי. אבל קשה מנא ליה לרבינו ז"ל לפרש כן ונראה דטעמו דקשיא ליה בפשיטות הבעיא שהזכרתי למעלה דמאי פשיט נימא דהאי שבט הוי רוב הקהל וסבר כרשב"א דרוב שבטים או רוב קהל בעינן ומנא לן דלר"י בשבט אחד אפילו דהוי מיעוט וליכא רובא כלל גריר שאר שבטים אבתריה דהכי דחי בגמרא לעיל פשיטות אחר הב"ע כגון שחטאו ששה שבטים והן

רובו של קהל ורשב"א היא ולכך פירש רבינו ז"ל דאין הבעיא אלא כשהשבט רוב הקהל אי איכא גרירה לר"י אבל כשאין השבט רוב הקהל פשיטא דבהא לא אמר ר"י גרירה והשתא כיון דפשיט דר' יהודה אמר בהדיא דשבט אחד סגי א"כ כי מוקמת לה דהוי רוב הקהל נפשטה הבעיא דעל זה היתה הבעיא. ומהר"ם מטראני ז"ל בס' קרית ספר כתב ור' יהודה ורבנן מודו משמע דמודו בהא דרשב"א לענין דלא מגררי שבטים אבתרייהו אלא כשחטאו רובא כי האי אבל רשב"א סבר דאפי' בלא גרירה לא מיחייב ב' או ג' שבטים אלא כי הוי רובא דשבטים או רובא דישראל ע"כ הולך על דרך שכתבתי דר' יהודה מודה בהא אבל לא נתן הכרח בדבר ומה שנ"ל כתבתי. ולפי מ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל דפסק כרשב"א יש ליתן טעם לרבינו ז"ל שפסק כן משום דבפ"ק (דף ג') אוקימו לסברת חכמים דמחייבי ופליגי אר"מ דפוטר כרשב"א וראוי לפסוק כחכמים נגד סברת ר"מ וההיא אוקימתא הוי אוקימתא בתרייתא דנראה מסקנא ועיקר אבל מ"מ מדברי רבינו ז"ל בפירוש המשנה נראה מה שכתבתי:

הלכה ב

ב"ד שנסתפק להם וכו'. קשה דמהאי קרא דונודעה החטאת לא מפיק שם ברייתא אלא היכא דלא ידעי ב"ד על מה הורו אי על חלב או על דם דפטורים ומוכרח הוא שם לפרש כן בההיא ברייתא משום דאמרינן התם דהוי דלא כר"א דתנן אמר ר"א מה נפשך אם חלב אכל חייב נותר אכל חייב וכו' ואי ברייתא איירי דלא ידעי אם שגגו או לא בהא לא פליג ר"א ולא הוי ענין למחלוקתו כלל וא"כ איך הביא רבינו ז"ל פסוק למעט אשם תלוי בצבור דמהאי קרא לא מימעיט ואין מיעוטו אלא מקרא דוכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאו שוה יצא משיח וכו' ומה"ט נתמעט ציבור שאין שגגתו וחטאתו שוה וכמ"ש רש"י ז"ל בריש פרק ב' דהוריות גבי מה שאמר צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי כלל כדאמר לקמן דכתיב ביה באשם תלוי ואם נפש אחת תחטא בשגגה כו' וכ"ש ציבור דיצא מאשם תלוי משום דהעלם דבר בהדיא כתיב בהו ואין חטאתו ושגגתו שוה דבעינן העלם דבר עם שגגת מעשה ועוד דציבור אינו בכלל נפש ע"כ. וא"כ מהאי קרא היה לו לרבינו ז"ל למעט אשם תלוי והתימה מהרב בעל כ"מ שכתב שרבינו מפרשה לענין אשם תלוי דא"א מכח הסוגיא כדכתיבנא וצ"ע:

פרק יג

הלכה א

שחלב הקיבה מותר וכו'. האי דנקט חלב הקיבה ודם הלב מפני שגם הוא חלב שעל הכליות ודם שיצא בשעת שחיטה אפי' שהורו ב"ד בזה והיה ראש ישיבה עמהם פטורים מפני שהורו בדבר שהצדוקין מודים בו וכמו שנתבאר בפי"ד:

ולא היה ראש ישיבה עמהם וכו'. כתב רש"י ז"ל בפ"ק דהוריות דאיירי שיצא מופלא שבב"ד ומינו אחר במקומן להשלים מנין הע"א אפי' קטן שבכולן שחסר מהם והורו זולתו אין ההוראה כלום כדאמרינן לעיל מאי כל עדת איתא לכולהו סנהדרין איכא הוראה ליתא לכולהו סנהדרין ליכא הוראה וכו':

או זקן או שלא ראה בנים וכו'. בגירסא דידן איתא במתני' או זקן שאינו ראוי לבנים ורבינו נראה דהיה גורס זקן ושלא ראה בנים ומפרש רבינו דתרתי קאמר זקן או שלא ראה בנים משום דבפ' אחד דיני ממונות אמרינן דאין ממנין בסנהדרין לא זקן מופלג בזקנה ולא מי שאין לו בנים שמי שאין לו בנים אינו רחמן ומי שהוא זקן שכח כבר צער גידול בנים וכתבו רבינו ז"ל בפ"ב מהל' סנהדרין ולפ"ז הוקשה לו במתני' דלמה לי תרתי זקן ושלא ראה בנים כשלא ראה בנים לחוד סגי דאינו ראוי למנותו בסנהדרין של דיני נפשות ומהתם ילפינן מג"ש דעדה עדה לכך פירש רבינו ז"ל דתרתי קאמר זקן או שלא ראה בנים כלומר זקן מופלג בזקנה או שלא ראה בנים ששום אחד מאלו אין ממנין בסנהדרין ולזה כתב רבינו ז"ל זקן או שלא ראה בנים ובגרסתנו דאיתא זקן שאינו ראוי לבנים הקשה רש"י ז"ל אמאי אינו ראוי להוראה וקשה על רש"י ז"ל דנימא דמיקרי אינו ראוי להוראה משום שאין לו בנים ואין ראוי למנותו בסנהדרין ואולי דמשמעות זקן שאינו ראוי לבנים משמע דאע"פ שיש לו בנים כיון שאין ראוי עוד להוליד אינו ראוי להוראה לכך הוקשה לרש"י ז"ל דמה לנו שאין ראוי להוליד הא כיון שיש לו בנים סגי ואע"ג דהוא זקן ואין ממנין בסנהדרין זקן כדאמרינן בפ' אחד דיני ממונות היינו מופלג בזקנה מפני ששכח צער גידול בנים אבל זקן שאינו מופלג בזקנה כ"כ לא ומתניתין דתלה הדבר כיון שאינו ראוי להוליד משמע דאע"פ שלא יהא מופלג בזקנה הרבה אינו ראוי להוראה מכיון שאינו ראוי להוליד לכך הוקשה לרש"י דאמאי ראוי להוראה והניח רש"י הדבר בצ"ע זה נ"ל לתת טעם לרש"י ז"ל:

ומנין שעד שיהיו כולם ראויים להוראה וכו'. בפ"ק דהוריות אמרו במשנה שנאמר כאן עדה ונאמר להלן עדה מה עדה האמורה להלן כולם ראויים להוראה וכו' ופירש"י ז"ל נאמר כאן עדה דכתיב אם כל עדת ישראל ישגו ונאמר להלן עדה דכתיב ושפטו העדה

והשתא קשה על רבינו ז"ל שהביא לראיה שנאמר ואם מעיני העדה עד שיהיו להם לעינים דאין זו ראיה שיהיו כולם ראויים להוראה דאי מהאי קרא דמעיני העדה נאמר דיהיה בהם מקצת שיהיו עיני העדה וראויים להוראה אבל שיהיו כולם מנ"ל ואם כוונתו היא ללמוד מהג"ש למה לו להביא קרא דמעיני העדה והא הג"ש היא מדכתיב כאן עדת ישראל ישגו וכתיב התם ושפטו העדה כדכתב רש"י ז"ל. וי"ל דרבינו ז"ל רצה לעשות הג"ש אלימתא מעדה עדה ממש דהיינו העדה דכתיב גבי שגגת ע"ז מהעדה דכתיב גבי נפשות ואע"ג דגבי העלם דבר לא כתיב אלא עדת ישראל ולא כתיב העדה ממש כמו בנפשות ילפינן העלם דבר מע"ז מג"ש דמעיני מעיני כדילפינן התם למילתא דהוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל אבל באמת פשטא דמתני' מוכחא כדברי רש"י ז"ל דהג"ש הוי מדכתיב כאן עדת ישראל והתם ושפטו העדה דאם כדברי רבינו ז"ל היה להם לשאול בגמרא שם והא העדה בע"ז הוא דכתיבא והיה לו לתרץ שם דילפינן בג"ש דמעיני מעיני כמו שאמרו (דף ה') גבי ר"מ ור"ש דנפקא להו הוראה תלויה בב"ד ומעשה תלוי בקהל מקרא דאמר ואם מעיני העדה נעשתה בשגגה וכו' אלא ודאי דמשמע דפשטא דמתני' דהג"ש הוי מגופיה דהעלם דבר דכתיב ואם עדת ישראל ישגו כדפירש"י ואע"ג דכתיב כאן עדת ושם העדה אין קפידא:

וכן אם הורו וידע אחד מהם שטעו ואמר להם טועים אתם וכו'. שם במשנה ופירש"י ז"ל לא הוי הוראה מעליא ופטור דבעינן עד שיורו כולן כדאמרינן לעיל. וקשה דמי שאמר עד שיורו כולן היינו ר"י ואיתותב התם וכ"ת לא איתותב אלא במאי דהוה אמר דאפילו שתקו האחרים פטורים אבל אם יש אחד מהן שחלק ודאי דפטורים מטעמא דר"י דאמר כל עדת ישראל דבעינן שיורו כולם א"כ אמאי הוצרכו בגמ' (בדף ג') בתר דאיתותב ר"י לומר ואלא מאי כל עדת ישראל דקאמר רחמנא ה"ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא הויא הוראה נימא דקרא אתא לומר דהיכא דאחד חלק עליהם שאין זו הוראה ואע"ג דבעלמא בטל החולק במיעוטו כאן בעינן שיורו כולם דהא טעמא דמתני' דקאמר דהיכא דאחד אמר טועים אתם שפטורים לא הוי אלא משום דבעינן שיורו כולן כדכתב רש"י ז"ל וצ"ע:

הואיל והורו ולא היה שם חולק וכו'. הכי מוכח ממתני' דטעמא דאמר להם טועים אבל שתקו לא וכדדייקי' שם (דף ג') לאותובי לר"י:

וכן אם הורו ועשו מיעוט הקהל וכו' ואלו המיעוט חייבים. קשה דכאן פסק רבינו ז"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ובפ' המצניע בשבת אמרו דר"י דאית ליה זה יכול וזה יכול פטורים שניהם ואינו יכול ואינו יכול דחייב דדריש תלתא מיעוטי חד למעט

יחיד שעשה בהוראת ב"ד דפטור ורבינו ז"ל פסק בפ"א מהל' שבת כר"י. וי"ל דמאי דאמרי בגמ' דלר' יהודה חד למעוטי יחיד שעשה בהוראת ב"ד דפטור הוא משום שרוצה ליישב דר"י אית ליה תלתא מיעוטי כר"ש אבל אם נאמר דהוו תרי מיעוטי כר"מ אתי חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול. ואנן קי"ל כר"י ואית לן דר"י תרי מיעוטי קאמר ויחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב דלא אייתר מיעוטא ליחיד שעשה בהוראת ב"ד:

הלכה ב

והסנהדרין עצמן וכו'. אוקימתא דרב פפא בפ"ק. ומ"ש הרב בעל כ"מ ז"ל הוא פירש"י ומוכרח בגמרא:

ושבט מנשה ואפרים אינם חשובים וכו'. בסוף פ"ק דהוריות אמר אביי אליבא דר"ש דחטאת שותפין אינה מתה ומוכיח לה מברייתא דפר ושעיר של יוה"כ וכו' ודחי לה בגמרא הוכחה דאביי דשאני כהנים דאיקרי קהל ומקשי גמ' אלא מעתה ניתו פר בהוראה ותירץ רב אחא שבטו של לוי לא איקרי קהל והוכחתו של אביי הוי הוכחה מעליא והקשו שם א"כ חסרו להו י"ב שבטים ותירץ אביי אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי כלומר דהם יביאו פר העלם דבר ולא שבטו של לוי ורבא פליג התם וסובר דלנחלה הוקשו ולא לדבר אחר ואע"ג דהוכחתו של אביי שהוכיח לר"ש דחטאת שותפין אינה מתה הוי קושטא דמילתא דכבר הוכיחו לה בגמ' הכי מברייתא אחרת וכמו שאמרו שם מאי הוי עלה וכו' מ"מ בהא דקאמר דאפרים ומנשה הוי כראובן ושמעון לענין פר העלם דבר דפליג עליה רבא לא קי"ל כוותיה דקי"ל בכולי גמ' דפליגי רבא ואביי הילכתא כרבא ונהי דהוכחתו של אביי הוכחה מ"מ לאו מברייתא קמא אלא מברייתא אחרת דבברייתא קמא ליכא הוכחה דכרבא קי"ל ולהכי פסק רבינו ז"ל דאפרים ומנשה הם כשבט אחד ושבט של לוי לענין זה חשוב קהל דלא כאביי:

הלכה ד

הורו ב"ד בחלב מן החלבים וכו'. הקשה עליו הר"א ז"ל בהשגות דהוי בעיא דלא איפשיטא וכיון דלא איפשיטא אזלינן בה לקולא ולא ב"ד מייתו משום דדילמא אין מצטרפין ולא ציבור מייתו דדילמא מצטרפין זו היא כוונת הראב"ד ז"ל. וראיתי למהר"ם מטראני ז"ל שכתב בספר קרית ספר דכונתו של הר"א ז"ל אי נמי לאו ב"ד מייתו אליבא דרבי מאיר כלומר דאמר דבית דין מייתו פר ולא ציבור מייתו אליבא דרבי יהודה כלומר דלא מצטרפי ומוקמינן להו אחזקתייהו דמייתי כל חד חטאת בידיעה ע"כ. ופשוט הוא והראשון הוא העיקר בכוונת הר"א ז"ל. וראיתי להרב בעל כ"מ ז"ל שרצה להשיב להשגה

זו של הר"א ז"ל שיתנו ויאמרו אם אנו פטורין הרי זה נדבה וכן בפרק י"ד גבי שעקרו אב מאבות מלאכות שתמה שם דהוי בעיא דלא איפשיטא והיה לו לפסוק לקולא כתב כן דעל ידי תנאי הוה וכן בפ' ט"ו גבי כהן משיח הורה עם ב"ד בשגגה ושגגו הם בדם וכו' דהוי בעיא דלא איפשיטא כתב כיוצא בזה דע"י תנאי הוי. ואני תמיה עליו דכיון דהפר הוא חטאת אין כאן תנאי דכשהיא עולה איכא למימר דמתנה יהא לחובתי או לנדבתי דלהוי עולת נדבה אבל בחטאת אין שייך זה ומתבאר זה בפ"י מהל' נזירות שלא כתב שם רבינו ז"ל התנאי אלא גבי עולות אבל בחטאת כתב שיביא חטאת העוף על הספק ואם כדבריו היה לו להביא בהמה לחטאת ולהתנות אלא פשיטא דאין תנאי בחטאת לומר דתהא נדבה, ועוד אם כדבריו למה הצריך רבינו ז"ל כאן מספק לב"ד שיביאו ויתנו ולא הצריך כן לכל אחד מן הציבור שיביא ויתנה דדילמא אין מצטרפין וחייב כל אחד ואחד חטאת לעצמו ואם כן היה לו לכל אחד ואחד להביא חטאת ולהתנות ועוד לדבריו דבהך חלוקה דמיעוט בחלב ומיעוט בע"א מביאין ע"י תנאי משום דהוי ספיקא ובחלוקה דמיעוט בחלב ומיעוט בדם ודאי דמביא בלא שום תנאי דהא אמרינן ואת"ל כיון דאיסורן שוה וקרבנן שוה מצטרף וכבר ידוע שיטת רבינו ז"ל דכל אם תמצא לומר פשיטותא הוא וכיון דיש הפרש בין שני החלוקות דבחדא מביא ע"י תנאי ובחד בלא תנאי היה לו לרבינו ז"ל לבאר זה. ולמהר"ם מטראני ז"ל בספר קרית ספר ראיתי שכתב ואע"ג דסלקה בתיקו כתב הרב ז"ל דמצטרפין כיון דחזינן מיעוטי אחריני דמיעוט בחלב ומיעוט בדם דמצטרפין כדאמר התם משום דאיסורן וקרבנן שוה ואע"ג דמיעוט בחלב ומיעוט בע"ז אין איסורן וקרבנן שוה אפ"ה מוטב שיצטרפו ויביא פר כל שבט משיביאו כל אחד קרבן חטאת דאיכא חשש טפי בהבאת חולין לעזרה כשיביאו כל אחד קרבן חטאת ממה שיביאו כל השבטים י"ב פרים ע"כ. ואני תמיה עליו דלא היה לו להצריך שיביא לא ב"ד ולא כל אחד ואחד כיון דאיכא לאסתפוקי אי הוי חולין בעזרה תדע לך דבסוף הלכות אלו גבי אכל חצי זית כשהוא הדיוט ונתמנה ועבר ואכל חצי זית אחר כתב שם רבינו ז"ל הרי זה ספק ולא כתב שם שיביא פר משמע דעל הספק יש לפוטרו ואע"פ שלא כתב שם דפטור בהדיא ממילא משמע דעל הספק לא יביא חולין בעזרה. וגם זה קשה להרב בעל כ"מ ז"ל שכתב שע"י תנאי יביא למה לא כתב שם הרב שיביא ע"י תנאי אלא כתב שהדבר ספק. לכך נ"ל ודאי דרבינו גירסא אחרת היתה לו בגמרא דבעיא דהורו ב"ד שחלב מותר בעי לה באת"ל דבעיא קמא והכי גריס את"ל כיון דאידי ואידי כרת הוא מצטרף הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל ומת אותו ב"ד וכו' וכיון דהבעיא בתרייתא בעי באת"ל דקאמר כבר נודע לנו דרכו של רבינו דאית ליה דכל

את"ל פשיטותא הוא ולכך רבינו ז"ל כתב דמצטרפין ולא הוצרך להזכיר חלב ודם דכ"ש הוא דמצטרפין דאיסורן שוה וקרבנן שוה וגם תירוץ זה נרמז בדברי הרב בעל כ"מ ז"ל, ועל כרחין לומר שנוסחא אחרת היתה לו לרבינו ז"ל ולא מצאתי מקום לרבינו ז"ל אם לא היה לו גירסא זאת בגמרא ולשאר הבעיות שפסק בפי"ד ובפט"ו שם אבאר בס"ד אבל יש לתמוה עוד על רבינו ז"ל דבעיא דמת אותו ב"ד מיהת לא איפשיטא וכיון דלא איפשיטא לא ב"ד מייתו ולא ציבור מייתו ואיך כתב רבינו ז"ל דאין מצטרפין דציבור מייתו כל אחד ואחד בפני עצמו הא בעלמא מצטרפין הן והוי חולין בעזרה מה שמביאין כשבה או שעירה. וראיתי למהר"ם מטראני ז"ל בספרו קרית ספר שעמד על זה וכתב שם וכיון דסלקה בעיא בתיקו כתב הרב ז"ל דאין מצטרפין ולא יביאו השבטים פר וכל אחד מן החוטאים לא יביאו חטאת משום חשש חולין בעזרה או אפשר שיביא כל אחד חטאת כדין מיעוט הקהל דכיון דלא מצינו למיפשט שיצטרפו להביא פר כל שבט א"כ אוקמינן להו אחזקתייהו אבל בבעיא קמא דסלקא נמי בתיקו כתב דמצטרפין דומיא דשני מיעוטין דחלב ודם דמצטרפין כיון דבעינן להך בעיא באת"ל דחלב ודם מצטרפין בהא נמי מצטרפי דכיון דהוי ספיקא דסלקא בתיקו אי מיחייבי כל אחד חטאת או מצטרפי אמרינן דמצטרפין דומיא דמעוטי אחרינ מספקא אע"ג דבעיא לא איפשיטא עכ"ל. ומ"ש ראשונה שכוונת רבינו ז"ל דאין כל אחד ואחד מביא זה דוחק שכיון שכתב דאין מצטרפין משמע דכל אחד ואחד מביא לעצמו דכל היכא שאין הציבור מביאין כל אחד מביא לעצמו וכמו שנראה ממ"ש פ' זה גם מה שתירץ דשאני מיעוט עבודת אלילים וחלב דאע"ג דהוי בעיא דלא איפשיטא אית לן לומר דהוו דומיא דמיעוט בחלב ומעוט בדם גם זה דוחק דאין לדמות עבודת אלילים וחלב דאין איסורן שוה וקרבנן שוה לאינך. ומה שנ"ל לתרץ בקושיא זאת הוא דשם אמרו דבעיא דמת ב"ד אליבא דמ"ד ב"ד מייתו לא תבעי לך דהא ליתנהו כי תבעי לך אליבא דמ"ד ציבור מייתו וכיון דלמ"ד ב"ד מייתו פשוט לן דאין מצטרפין משמע ליה לרבינו ז"ל דאפושי במחלוקת לא מפשינן ואפילו למ"ד ציבור מייתי לא מצטרפין משום דהוראה דההוא ב"ד בעינן וא"כ אפילו לדידן דקי"ל דציבור מייתו פסק רבינו ז"ל דאין מצטרפין דמשמע ליה לפשוט הבעיא כך דלא נפיש במחלוקת. כתב מהר"ם על מ"ש רבינו ז"ל גבי מיעוט בע"א ומיעוט בחלב אע"פ שהיתה להן ידיעה וז"ל כשהורו על החלב ועל הע"ז אפילו שלא בבת אחת ואכלו מיעוט הקהל חלב ומיעוטן עבדו ע"ז ואח"כ נודע לב"ד שהורו דטעו בשתיהן פשיטא דמצטרפי כיון דהוי בידיעה אחת דע"כ לא מיבעיא לן אלא בשתי ידיעות אבל בידיעה אחת כיון דידעי דטעו רוב ישראל בהוראת ב"ד אפילו הוי שני איסורין חלוקין מצטרפין ע"כ. וא"כ

אפילו הר"א ז"ל בהשגות מודה בהא דציבור מייתו פר מכיון שלא היתה ידיעה בינתים לא היה בכאן בעיא ופשיטא דמצטרפין:

הלכה ה

כיצד הורו ב"ד לאכול חלב וכו' וידע אחד מן הקהל וכו'. וא"ת איך כתב שאם היה זה אחד מן הקהל עם הארץ שהוא פטור הא הוא פסק לעיל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב. וי"ל דפטור דקאמר היינו דמצטרף עם השוגגים ואם יש רוב יביאו פר ופטור וזהו שכתב אבל אם היה עם הארץ וכו' ומצטרף לכלל השוגגים ומינה דכל היכא דכתב רבינו ז"ל בפרקים אלו דפטור היחיד שעשה בהוראת ב"ד כוונתו היא זאת ונסתלקה השגתו של הר"א שהשיג על רבינו ז"ל בס"פ י"ד אע"פ שעשה אחר שידעו פטור דפטור שכתב שם הוי דומה למ"ש כאן וכיון שלא תפסו הראב"ד כאן לא היה לו להשיג שם והדבר פשוט מאד וכ"כ שם הרב בעל כ"מ ז"ל:

חכם או תלמיד שהגיע להוראה וכו'. בגמרא אמרו שם דאפילו גמיר ולא סביר וסביר ולא גמיר ואולי לזה קורא רבינו ז"ל הגיע להוראה כלומר דאינו יכול להורות במוחלט מ"מ קרוב להוראה הוא ומ"מ סתם הדברים והיה לו לבאר:

פרק יד

הלכה ב

או שעקרו אב מאבות מלאכות וכו'. בפ"ק דהוריות בעיא דלא איפשיטא וא"כ קשה דהיה לו לרבינו ז"ל למיפסקה לקולא, ומה שתירץ הרב בעל כ"מ ז"ל דהוי על ידי תנאי יעויין שם. ומה שתירץ עוד דכיון דבגמרא פשטינן לה מתלת מתניתין לא שבקינן מאי דבעינן בגמרא למיפשט משום הנך דיחויי, תמיה לי דהנך תירוצי קושטא דמלתא הוו דע"כ צריכי הנך שנויי כי היכי דלא תקשי לשמואל דקאמר אין ב"ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הצדוקין מודין בו. וראיתי למהר"ם מטראני ז"ל שכתב בספרו קרית ספר וז"ל ואם הורו שאין חרישה בשבת או מלאכה אחת מן המלאכות הוי בעיא דר"י התם אי אמרינן כיון דקא מודו ב"ד בשאר מלאכות דשבת הוי כבטול מקצת וקיום מקצת או לא ובעי למיפשט מפשטא דמתניתין דמוציא מרשות לרשות דהוי ביטול מקצת ודחי לה כדשנינן מעיקרא דהוי כזורק ומושיט ואע"ג דהוי בלשון דחייה כיון דהכי מוקמינן למתניתין כדאמר לעיל פשיטא נמי בעיא דרב יוסף דהוי עוקר הגוף כיון דהורו דאין חרישה בשבת כיון דהויא מלאכה באנפי נפשה היא הוי עקירת כל הגוף כדאמרינן וגבי הוצאה דמושיט וזורק לא הוי עקירת כל הגוף כיון דמודים בהוצאה והני בכלל הוצאה

נינהו ע"כ. והוא תופס הסברא שכתבתי דהני דחיות קושטא הוו אבל תימה שהוא כותב הפך דברי רבינו ז"ל שבנוסחאות דידן כתוב בדברי רבינו ז"ל שעקרו אב מאבות מלאכות חייבין ולא הוי עיקור כל הגוף ואפשר דבנוסחאות מהר"ם מטראני ז"ל לא היה כן בספרו ומ"מ אני אומר כפי גירסתנו עם מה שנדקדק עוד בדברי רבינו דשם שאלו עוד אמרו אין שבת בשביעית מהו מי אמרינן כיון דמקיימי לה בשאר שני שבוע כביטול מקצת וקיום מקצת דמי או דילמא כיון דקא עקרי לה בשביעית כעקירת הגוף דמי ופשטוה דכבטול מקצת וקיום מקצת דמי, והשתא יש לתמוה על רבינו אמאי לא הביא ג"כ ההיא בעיא. לכך נ"ל דרבינו ז"ל סובר דתרוייהו שוין ורב יוסף בעי הא ור' זירא בעי הא דכ"כ הוי לומר דאין שבת בשביעית כמו דאין חרישה בשבת ואע"ג דכאן עוקר חרישה לגמרי וכאן אינו עוקר שבת לגמרי אלא בשביעית מ"מ כאן אע"פ שעוקר החרישה מ"מ נשאר שבת קיים בשאר דברים משא"כ כשאומר אין שבת בשביעית דעוקרה בשביעית לגמרי ואיכא סברא להאי גיסא וסברא להאי גיסא ושקולים הם וכד פשטוה בגמרא לההיא דאין שבת בשביעית דהוי קיום מקצת ועקירת מקצת ממילא נפשטה בעיא דאין חרישה בשבת דהוי קיום מקצת ועקירת מקצת ולכך רבינו ז"ל לא הביא אלא הא דאין חרישה בשבת דהוי קיום מקצת ועקירת מקצת וממילא ידעינן ההיא דאין שבת בשביעית דתרווייהו שוין וכלהו הוי קיום מקצת ועקירת מקצת. זה נ"ל לקיים דברי רבינו אע"פ שאינו מוכרח:

הלכה ד

ואע"פ שהעם מודיעים אותם וכו'. בפ"ק (דף ה') אמר ונודעה החטאת ולא שיודעו החוטאים. ורש"י ז"ל מפרש שאין הכונה לומר שהחוטאים מודיעים לב"ד החטא אלא דלא הוי בידיעת החוטאים דאכלו חלב ודם וחד מיניהו בהוראה ואפילו הכי פטורים וכו' אבל לישנא דלא שידעו החוטאים משמע כפירוש רבינו ז"ל וכן כתב מהר"ם מטראני ז"ל בס' קרית ספר. אבל קשה על רבינו ז"ל איך אמרו בגמרא דברייתא דלא כר"א דלדידיה מי ניחא אפילו כרבנן נמי לא אתיא דהא בעלמא היכא דאכל חלב אם מודיעים לו אחרים והוא אינו מכחישם הוא חייב קרבן וכאן אפילו שמודיעים לב"ד החטא אינם חייבים קרבן ומאי אית לך למימר דשאני הכא דגלי קרא א"כ גם כר"א אתיא דשאני הכא דגלי קרא. וי"ל דבשלמא גבי הודעת אחרים דעלמא חייב כשיודיעוהו אחרים משום דכתיב או הודע אליו מ"מ כדאמר בפרק ספק אכל גבי ב"ד דלא כתיב או הודע משמע דצריך שידעו מעצמם אבל לענין ידיעת החטאת דצריך שידע אותו גם שם כתיב אשר חטא בה כדמקשה בתר הכי וכיון דאמר ר"א דאע"ג דכתיב התם בה מקרי ידיעה משום

מה נפשך אם נותר אכל או חלב אכל חייב גם כאן מקרי ידיעה משום האי דכיון דמה נפשך הם חייבים א"כ ידיעה מקרי לר"א וא"כ ברייתא דקאמרה פטורים הוי דלא כר"א ותירץ דשאני התם דבה איצטריך פרט למתעסק אבל הכא קרא דונודעה אשמעינן הא. ומדברי רבינו ז"ל כאן נתברר דלא כהרב בעל כ"מ ז"ל שכתב לעיל בפרק י"ב גבי מ"ש רבינו ז"ל ב"ד שנסתפק להם אם שגגו בהוראה או לא וכו' דנפקא ליה מהך ברייתא ומפרשה שהורה ונסתפק להם אם שגגו דכאן נראה דמפרשה לענין שנסתפק להם אם התירו הדמים או החלבים אבל כבר ידעו שחטאו והוא מוכרח בגמרא כדכתיבנא לעיל:

פרק טו

הלכה ג

אבל אם שגג במעשה בלבד וכו' בין בע"ז אינו מביא קרבן כלל וכו'. כך אמרו שם מעם הארץ פרט למשיח ואמר שם שאינו מביא כלל ואע"ג דלא כתיב אלא בהעלם דבר נפקא לן ע"ז מג"ש דמעיני מעיני כדאמרי' בפרקא קמא:

הלכה ד

הורה הכהן המשיח וכו' הואיל ולא סמכו וכו'. ק"ק בטעם זה דמשמע מדברי רבינו ז"ל דאם לא היה סומך על הוראת ב"ד אלא הוא לבדו בלא הוראת ב"ד עשה דמביא פר לעצמו ולא משמע הכי בגמרא דמפיק ליה מקרא דעל חטאתו אשר חטא הא כיצד חטא בפני עצמו ע"כ. משמע דבכל גוונא קאמר דכשחטא עם הציבור יביא עם הציבור. ודע דשם במשנה אמרו הורה עם הציבור ועשה עם הציבור מתכפר לו עם הציבור שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת וכו' וכתב שם רש"י ז"ל דמ"ש שאין ב"ד וכו' סתם לן כר"מ דב"ד מביאין פר ולא ציבור אבל רבינו ז"ל אין נראה שדעתו כן דא"כ לא היה לו לפסוק כר' יהודה דאמר ציבור מביאין פר דהוי מחלוקת בפ"ק וסתם בפ"ב וקי"ל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם אלא סובר רבינו ז"ל דמאי דנקט שאין ב"ד חייבין לאו דוקא אלא הכוונה ציבור ואע"ג דפתח בציבור וסיים בב"ד אין קפידא בזה. וכן רבינו ז"ל בפי"ב כתב כן חייבים להביא קרבן וכן בפ' זה כתב ב"ד מביאין קרבן ואינו מדוקדק דרוצה לומר ציבור הורה לנו לדקדק בדבר זה:

הלכה ה

הורה עם ב"ד בשגגה ושגגו הם בדם והוא בחלב וכו'. בעיא דלא איפשיטא וקשה דהיה לו למפסקה לקולא ותירץ הרב בעל כ"מ ז"ל ע"י תנאי יעויין שם. ונ"ל לתרץ דהוא סובר דאיפשיטא משום דבפ"ק גבי הורו ב"ד ועשו מיעוט בחלב ומיעוט בדם אמרו שם

את"ל כיון דאיסורן שוה וקרבנן שוה מצטרף וכבר נודע דכל את"ל פשיטותא היא לדעת רבינו ז"ל וכיון דהוי צירוף לענין ב"ד משמע לו לרבינו ז"ל דה"ה דהוי צירוף לענין כהן משיח עם הציבור דהא הצד דאמר כאן דלא יצטרפו משום דבטעמייהו פליגי והך צד נתבטל גבי בעיא דב"ד אלא דאזלינן בתר דאיסורן שוה קרבנן שוה וה"ה הכא כנ"ל לדעת רבינו ז"ל:

הלכה ז

לפי שאין בין כהן משיח המשמש וכו'. דברי רבינו ז"ל מתמיהין אצלי דבפ"ב דהוריות ובפ"ק דמגילה אמרו אין בין כהן המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה והיינו כהן שעבר מחמת קריו ביוה"כ ומינו אחר תחתיו וחזר אח"כ לראשון קורא כהן המשמש ולשני קורא שעבר. וקאמר דאין בין זה לזה אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה שמביאין מן הכהן שחוזר לעבודתו ולא מן השני שעבר. אבל מ"ש רבינו ז"ל כהן שעבר מחמת מום או מחמת זקנה איך נאמר שאין בינו לכהן המשמש אלא פר יוה"כ והלא זה פסול לעבודה וזה כשר ובהא ודאי לא איירי מתניתין כלל דאמרה זה וזה שוים בעבודת יוה"כ ואילו עבר מחמת מום או זקנה אינו כשר לעבודה, ועוד מדשקלא וטריא בגמרא דאמרו דאתיא כר"מ משמע בהדיא כפירוש רש"י ז"ל וכדכתיבנא וכן פירש שם רבינו ז"ל בפירוש המשנה. וע"ק דמשנה זו דאין בין כהן משמש לכהן שעבר אוקמוה בגמ' כר"מ דאמר דהשני מצות כהונה עליו ודלא כר' יוסי דאמר דהשני אינו לא ככ"ג ולא ככהן הדיוט ורבינו ז"ל פסק בפ"ב מהל' יוה"כ כר' יוסי שכתב שם אלא שאינו עובד ככ"ג ומבואר שם דהוי כר' יוסי וכ"כ שם הרב בעל כ"מ ז"ל וא"כ איך כתב להך מתניתין הכא וזה הוא אפילו אם היה מביא המשנה כצורתה כ"ש שדבריו מתמיהין שאין דבריו כדברי המשנה כלל כדכתיבנא וצ"ע:

הלכה י

לפיכך אם אכל ספק חלב וכו'. (דף י"א) בעא מיניה ר' זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספקו מהו אליבא דרבנן לא תיבעי לך וכו' כי תיבעי לך אליבא דר"ש וזהו שאמר לפיכך כלומר אם היה כר"ש הוא בעיא דלא איפשיטא ומספיקא אינו מביא אבל לרבנן מביא:

סליקו הלכות שגגות בס"ד